

**Фабэмрэ тыгьэмрэ шьуафэсакъ, амалэу
щыІэмкІэ защышьуухьум!**

Республикэ зэнэкъокъу

Лъэпкъ ИпэщысэхэмкIэ ыкIи логотип анахь дэгъу къэугупшысыгъэнымкIэ республикэ зэнэкъокъу 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 15-м къыщегъэжьагъэу Адыгэ Республикэм экономикэ хэбхоньгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ зэхещэ.

Зэнэкъокъур мыщ фэдэу зэтеуыгъ:

1. «Адыгэ Республикэм илоготип» — графикэ къэгъэлъэгъоныр, тамыгъэкIэ, гушыгъэкIэ е хъарыфкIэ къэбгъэнэфэныр;

2. «ДышгъэидыкIыр» — хэдыкIыныр, шъэныр, лъэпкъ шъуашэр, хъэныр, нэмыкIхэри;

3. «Пхъэм ыкIи полимерхэм ахэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — чыг е полимер лъэпкъ зэфэшхъафхэм ахэр ахэшлыкIыгъэнхэр;

4. «ЕтIэ гъэжьагъэм ыкIи апчым ахэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — етIэ гъэжьагъэм е апчым ахэшлыкIыгъэ псэлъэ зэфэшхъафхэр;

5. «ГъучIым хэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — гъучIым хэшлыкIыгъэ пкъыгъо зэфэшхъафхэр;

6. «Ипэлас» — материал зэфэшхъафхэм ахэшлыкIыгъэ художественнэ пкъыгъохэр.

Зэнэкъокъум теклоньгъэ къыщыдзыхыхэрэм ахыщэ шIухафтыгъэхэр аратыгътых:

1) едзыгъоу «АР-м илоготип» — сомэ 50000;
юридическэ лицэхэм ыкIи предпринимательхэм апае:

2) едзыгъоу «ДышгъэидыкI» — сомэ 20000;

3) едзыгъоу «Пхъэм ыкIи полимерхэм ахэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — сомэ 20000;

4) едзыгъоу «ЕтIэ гъэжьагъэм ыкIи апчым ахэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — сомэ 20000;

5) едзыгъоу «ГъучIым хэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — сомэ 20000;

6) едзыгъоу «Ипэлас» — сомэ 20000;

физическэ лицэхэм апае:

7) едзыгъоу «ДышгъэидыкI» — сомэ 20000;

8) едзыгъоу «Пхъэм ыкIи полимерхэм ахэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — сомэ 20000;

9) едзыгъоу «ЕтIэ гъэжьагъэм ыкIи апчым ахэшлыкIыгъэхэр» — сомэ 20000;

10) едзыгъоу «ГъучIым хэшлыкIыгъэ Ипэщысэхэр» — сомэ 20000;

11) едзыгъоу «Ипэлас» — сомэ 20000.

Республикэ зэнэкъокъум хэлэжьэнхэ фитхэр профессиональнэ ыкIи мыпрофессиональнэ авторхэр, купхэр, зыныбжэ илъэс 16 хъугъэ ныбжьыкIэхэр арых.

ЛъэIу тхыльхэр мы илъэсым Ионыгъом и 25-м нэс ыпшэкIэ зигугъу къыщытшIыгъэ министрствэм ешъухьылIэнхэ шъульэкIышт.

Адресыр: кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199-рэ, сыхъатыр 9.00-м къыщегъэжьагъэу 18.00-м нэс.

Телефонхэр: (88772) 52-48-24-рэ, 57-16-14-рэ.

Уиэм фэдэ хъун щыIэп

Силъэпкъ епхыгъэ тхыгъэ зэфэшхъафхэм сызэрагъэгушIорэм мыгъозэ сыныбдэгъу горэм мы мафэхэм «Адыгэ пшысэхэр» зыфиIорэ тхыльэу, уахтэм макIэу ыгъэуахъыгъэр къысфычIихи, «Осэты, зигъаI» — ыIуи систол къысфытырильхъагъ. Сигонэ дэдэу «тхъауегъэпсэу» есIуагъ, джыри есэIо.

Адыгэ лъэпкъым игушъхьэлэжьыгъэ ин пшысэхэм, таурыхъхэм, тхыдэхэм, къэбарыжьхэм, орэдэжьхэм ахэгъошагъ. Пшыгъупшагъэ е умышIэ щыIэмэ ахэддыхьы, уигупшысэ къагъэкIэжьышт.

«Адыгэ пшысэхэр» зыфиIоу сIлэ хъугъэ тхыльыр 1987-рэ илъэсым Мыекъуапэ, Краснодарскэ тхыль тедзапIэм и Адыгэ отделение пчыагъэмкIэ мини 10 хъоу къыщытырадзэгъагъ. Ау непэ къэпщэфынэу ар бгъотыгъышътэп, ащ кегъэнафэ адыгэ тхыльхэр тапэкIэ псынIкIэу зэрэзэбгырыкIышътыгъэхэр, яджэхэрэр зэрэбагъэр.

Зигугъу къэсшIырэ тхыльыр зэхэгъэуагъэр, зыгъэгъозэрэ гушыIапэр ыкIи гушыIалэр зытхыгъэр шIэныгъэлэжьэу (Тхъэм джэнэт кырет) Хъут Шамсэдин ары. «Адыгэ пшысэхэр» сурэтхэмкIэ зыгъэкIэрэкIагъэр зэлыа-шIэрэ художникэу Къат Теуцожь. Тхыль кIышъом бзыоу быбырэ шыур тешыхъагъ. Чэщы. Жъуагъохэр, мазэр огум ипхъагъэх. Адыгэгур къэбгъэуагъа?!

Тхыльыр урыс тхэкIошхоу М. Горькэм «Адыгэ пшысэхэм» къарилIолIгъэ гушыIэ зафэхэм къызэIуахы.

«... Лъэшэу гъэшIэгъоны тхъаIумкIыхъэм, баджэм, тыгъужьым, тхъаматэм иIэныIэгъум яхъылIэгъэ пшысэри. Ащ цIыфмэ ясоциальнэ зэфыщытыкIэ къегъэлъагъо. Ар хъаIуанмэ яхъылIэгъэ пшысэмэ ахалъагъо хабзэп.

Лъэшэу игъуаджэ пшысэу къэгъоигъэу щыIэр зэрэмакIэр. ШIур ем зэрачытекIорэм адыгэ

пшысэхэм осэихо яIэу къешIы. Ащ дэгъоу къеушыхъаты народыр ыгукIэ къабзэу зэрэчытыр».

Хъут Шамсэдинэ ихъатыркIэ, тхылъым пшысэ 39-рэ къыдэхъагъ, зы лъэпкъым ахэр ыгъотыгъыгъэх, къыфнагъэх. Ахэр: «Лымаф», «Есмыкъо Есхъот», «Курджымыкъо Лаурсэн», «Пшъэ-шъэ ибэр», «Бзыльфыгъэ хыер», «ФэкъолI унагъу», «Пшым къе-хъулагъэр», нэмыкIхэри. Пшысэхэм, охътэ гъэнэфагъэм щыIэкIэ-псэукIэр зыфэдагъэр, социальнэ зэфэмьдэныгъэу обществэм хэлъыгъэр, бай-тхъамыкIэхэм язэфыщытыкIагъэхэр, шIур сыдигъокIи ем зэрэтеклорэр къашиIотыкIыгъ, адыгэ жэрыIо лъэпсэ къабзэм илъэу ахэр къэ-тыгъэх, ахэлъ мэхъанэмкIи къэ-IотэкIэ-шIыкIэмкIи зэдештэх. Плъапсэ пшIэ пшIонгъомэ, пшысэхэм, нарт тхыдэхэм, таурыхъхэм ухэтми уямыбгъукIу. УцIы-кIумэ джыри, уилъэпкъ ижыкIэ зыфэдагъэр уагъэшIэшт, уины-мэ, узэджэгъагъи, зэхэпхыгъагъи икIэрыкIэу нэм къыкIагъэуо-жьышт, уиакъыл, уигулыгътэ агъэчанышт. Уиэм фэдэ хъун щыIэп. Адыгэ пшысэхэр гушыIэ гъэшIэгъонхэмкIэ, гупшысэкIэ ушъагъэх, адыгэ лъэпкъ нэшэ-набэ ащыгъэпытагъ, арышъ, узэ-мыжагъэу, узэрэмыгугъагъэу шIэныгъэкIэ, гъэсэпэтхыдэкIэ къыотэщтых.

ШIэныгъэлэжьэу Хъут Шамсэдини илъэпкъ ыпашъхъэ лэ-жьыгъэ дахэ зэрэчыриIэр зэхэп-шIагъэу, лыгъэныгъэ-рзэныгъэу фыуиIэм хэхъошт.

«Адыгэ пшысэхэр» хэтрэ адыгэ унагъуи иунэ илтыхэ зы-хъукIэ, къыткIэхъухъэхэрэми нахь гулыгъти, шъхьэлъыгъэжи ашIышт. Ар сыда зымыуасэр! Мы тхыль шIагъор зышIуагъэ-Iофэу (зыпшъэ ар ифэщтхэм) къыдагъэкIыжьыгъэмэ, тын лъа-пIэ хэткIи хъуныгъэу сеплгы.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Кандидатхэр къыхахых

УФ-м и МВД зэхъокIыныгъэу фашIыхэрэм апкъ къы-кIыкIэ, охътэ гъэнэфагъэм къы-кIолI Адыгеим ихэгъэгъу кIолI IофхэмкIэ органхэм къулыкъу ащыхьынэу зыпари кIэу къа-штэщтыгъэп. Джы мары МВД-м кадрэхэмкIэ иподраз-деление полицием исатырхэм къулыкъу ащыхьынымкIэ кан-дидатхэр къыхахыгъэу ригъэ-жьагъ. Илъэс 18-м къыщыуб-лагъэу илъэс 35-м зыныбжэ нэмысыгъэхэр ушэтынхэм ахэ-лэжьэнхэ альэкIышт. Ахэм гу-рыт гъэсэныгъэм къыщымы-кIэу яIэн, япсауныгъэ изытет-кIи, физическэ ухъазыры-ныгъэу яIэмкIи полицием ишапхъэхэм адиштэнхэ фаех.

Мы уахътэм Адыгеим и МВД иструктурэ зэфэшхъафхэм, район ыкIи къэлэ отелхэм Iоф-шIолI чIышIи (вакансие) 150-рэ яI. Полицием къулыкъу щызы-хьымэ зышIонгъо псэури кад-рэхэмкIэ подразделениеу къа-пэлагъэм екIолIэнхэ альэкIышт. КъулыкъушIэхэм Iоф адэшIэ-гъэнымкIэ гъэIорышIапIэмрэ ат-тестационнэ комисионерэ япа-щэу Александр Ермиловым къызэриIуагъэмкIэ, мы мафэхэм полицием иорганхэм къулыкъу ащыхьыгъэхэр зыфэгъзэгъэшт лъэныкъохэмэ зэхъокIыныгъэхэр афашIых. УФ-м и Президент иунашъо тетэу шышъхъэIум и I-м аттестационнэ комисионем иIофшIэн ыухышт.

Вертолетхэри къыхагъэлажьэх

Адыгеим игъоухэм атехъухъэ-рэ хъугъэ-шIагъэхэм япчъагъэ узгъэгумэкIышт Iофыгъо зыхъа-Iэхэм ащыт. Гъэмафэ зыхъукIэ хы Iушъом екIурэ федеральнэ гъогур нахь шынагъо мэхъу. Гъоухэм нахь гъэлъэшыгъэу альпылэнхэм пае АР-м хэгъэгъу кIолI IофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэм УФ-м и МВД Краснодар краимкIэ и Къэралыгъо гъэIорышIапIэ иа-виационнэ отряд ГИБДД-м иIоф-шIэн къыхэлэжьэнэу къыригъэб-лэгъагъ.

Мы мафэхэм подразделением ивертолетэу К-226-м иэкипажрэ Адыгеим и ГИБДД инспектор-хэмрэ къуаджэу Бжъэдыгъухъа-блэ икIэу поселкэу Инэм кIорэ гъогур ауплэкIугъ. Водителэу гъогурыкIоным ишапхъэхэр зы-укъохэрэм, анахъэу ыпэкIэ къы-кIырэ транспортным игъогу те-хъэхэрэм, лъэшэу анаIэ атыра-гъэтыгъ. Статистикэм къызэри-гъэлажьагъорэмкIэ, мы хъуконы-гъэр ары анахыбэу авариехэр къызыэхъыгъэхэр. Вертолетыр зэрагъэфедагъэм ишIуагъэкIэ,

хъанхэу унашъо ышIыгъ. Арышъ, Краснэ Полянэм зыщыфызэнэ-къокушътхэр тапэкIэ зэрагъэнэ-фэгъагъэу медаль 26 — 30. Фе-деральнэ программэу къалэу Шъачэ зэрэзэтырагъэлэпсыхъа-щтым фэгъэхыгъэм пIуагъэхъа-нэу федеральнэ гупчэм 2006-рэ илъэсым — сомэ миллиарди 5, 2007-м — миллиард 15,9-рэ 2008-м — 31,6-рэ, 2009-м — миллиард 27,3-рэ, 2010-м — миллиард 22,2-рэ, 2011-м — миллиард 27,1-рэ къытIупшы-гъэх. Федеральнэ программэр олимпийскэ программэкIэ 2008-рэ илъэсым зызэблахъужыгъэм къыщегъэжьагъэу Шъачэ игъэдэ-хэнрэ игъэлэсынрэ хэхъащт ах-щэр бэкIэ нахыбэ хъугъэ.

Зэрэдунаеу шызэлъашIэрэ компаниеу «Абрау-Дюрсо» зы-фиIорэм къыдигъэкIырэ шъон-хэр къыхъащт 2012-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу къалэу Шъа-чэ фитIупшыгъэу ригъэжьэщт. Олимпиадэм изэхэщэкIо комитет ипащэу Д. Чернышенкэмрэ ком-панием итхъаматэу Б. Титовым-рэ ащ пае Зэзэгъыныгъэ зэда-шыгъ.

Шъачэ щыкIошт Олимпиадэм теклоньгъэр къыщыдзыхышът-хэр ежъхэм къашIырэ шъонхэм зэряшъошътхэм ичыхъэ зэрэте-лыгъгъэр Б. Титовым къеIо. Яса-нэхэр зэрэдэгъухэм ар ишыхъат.

«Абрау-Дюрсо» Шъачэ ари-гъэщт санэхэр зэрыт бэшэрэб-хэм этикеткакIэхэр атегъэпкIэ-гъэщтых, компанием итамыгъэ атегышт. Олимпиадэм ехъулIэу бэшэрэб миллиони 10-м ехъу къыдагъэкIышт. Зы бэшэрэбым сомэ 240-м нахь макIэ ыосэ-щтэп. 2014-рэ илъэсым къа-шIышт шампанскэр классическэ технологием техыгъэшт, илъэ-сикIэ узэкIэлэбжэмэ аугъои-гъэгъэ сэнэшхъэпсым хэшIы-кIыгъэшт.

Псыхъоу Мзымтэ игъэкъэбзэн-рэ инэпкъхэм ягъэпытэнрэ фе-жьагъэх. Илъэсым ыкIэхэм анэс псыхъом ыбгъуитIукIэ щызэхэ-кIыхъэгъэ чIыпIэхэр, пыдзафэ-хэр зыщызэлъагъэхэр агъэкъэ-бзэщтых. Джащ фэдэу псыхъом ычIэ зэхъокIыныгъэхэр фэхъу-гъэхэмэ ауплэкIушт, кушъхъэм къехырэ псыхэмрэ ошъхышхо-хэмрэ псыхъом инэпкъхэм къа-дэмыкIынхэу агъэпсышт. Псы-хъом игъэкъэбзэнрэ гъэцэкIэ-жьын Iофэу дашIэщтхэмрэ зы-пшъэ дэкIышътхэр «Олимпстро-ир», «Росводресурсыр», «Рос-гидрометрыр» ыкIи Краснодар краим иадминистрације арых.

(*Тукорр.*)

Сайтэу «Шъачэ-2014-рэ» зыфиIорэр дгъэфедагъэ.

ПАРЛАМЕНТЫМ ИКОМИТЕТХЭМ НЭЙУАСЭ ШЪУАФЭТЭШЫ

Чыгур янэплъэгъу рагъэкIыщтэп

Адыг Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иятфэ-нэрэ зэлугъэклэгъу зэхэщэн юфыгъохэм яхыылэгъэ апэрэ зэхэсыгъоу илагъэм аграрнэ политикэмкIэ, мылкъу ыкIи чIыгу зэфыщытыклэхэмкIэ комитетым итхьаматэу шыха-дзыгъ Нарожный Владимир Иван ыктор. Къэралыгъо Советым — Хасэм блэкIыгъэ ияплэнэрэ зэлугъэклэгъуи ар идепутатыгъ, аграрнэ юфыгъохэм афэгъэгъэгъэ комитетым хэтыгъ. ЮфшIэныр зыригъэжыгъэм кышчыублагъэу Iэнатлэу зрихьагъэ-хэмкIэ Владимир Нарожнэр ренэу чIыгулэжыным епхыгъагъ. Ары шыIэныгъэ гъогуу кыкIугъэм кызызри-гъэлабгорэр. Мыекъопэ мэкумэщ техникумыр кызыеух уж дзэ къулыкъум шылагъ. Ащ кызыекIыжыым Шэуджэн районнымкIэ Ждановым ыцIэ зыхыштыгъэ колхозым техникэр шынэгъончъэу гъэпсыгъэнымкIэ инженерэу ЮфшIэныр зыригъэжыгъагъ, комсомол организацием исекретарыгъ. 1973 — 1981-рэ илгъэхэм ЛэжъэкIо Быракъ Пльыжыым иорден кызыфагъэшшошэгъэ колхозэу Калининым ыцIэ зыхыштыгъэм ипартком исекретарыгъ, 1981 — 1982-рэ илгъэхэм межхозяйственнэ былымгъэпщэ-рыплэ комплексэу «Шэуджэным» идиректорыгъ. 1982 — 2006-рэ илгъэхэм Ждановым ыцIэ зыхыштыгъэ колхозэу уужкIэ акционер обществоу «Победа» цIэу зыфа-усыжыгъагъэм идиректорыгъ. Ащ кыкIэлътыклогъэ пIа, организацием гъэюрэшIэлкIо директорэу илагъ. Джы лэ-митет тхьаматэ Iэнатлэр зрехъгъ. Зипщэу комитетым илгъэ-тшIонгъоу джырзэлагъэ ащ зылудгъэкIагъ.

ыльэккырэп, фитыныгъэ икху илэп. Арышгъ, законэу шыгъэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэ фаеу пшэрылх къуэу. Джащ фэдэу «Ветеринарием ехыблагъ» зифиорэ законопроектри тэгъэхъазыры. Дгъэхъазырхэрэ нэмкыл законпроктехми ягугъу къэсшын слъэккышт. Мары сабыищ ыкли нахьыбэ зигъ унагъом унэ зыишпылгът чыгу лахь етыгъэным ехыблэгъэ законым пэрыохуыныгъэу хэлъхэр хэдгъэкыжхэ тшлоигъу. Гушыгъэм пае, законым егъэнафэ чыгу лахьым бэджэнд палъэу ильэсипшэ илэн фаеу. Ар пэрыохуом тэлъыт. Джащ фэдэу сабыишым нэс зигъ унэгъо ныбжыкълэр ны-тыхэм ахэсмэ, чыгъупэ унэм илэр пстэу-ми афекъмэ, ащ фэдэ унагъом хаплэ ратын фимыгъхэу законым итхагъ. Ари имышыкълэгъэ кулэшэуо зэрэщытэр бэмэ къало. Непэ Адыгем сабыиш зигъ унэгъо 3406-рэ шпэсэу. Ахэм ашыщхэу унэгъо 997-р къэлэ гъэпсыкълэ зигъ псэуплэхэм, адрэхэр къуаджэхэм адыхс. Зыцлэ къеслогъэ лъэныкъохэр дэдгъэзыжхэу, законыр цыфым нахь дэгъоу фэлэжэнэу зыдгъэпсыкълэ, ащ шлуагъэу къыгъыштыр гъунчнэх, ахьшкълэ къэлплытэнэуи шытэл.

— Комитетым хэт депутатхэм шъузытегушылэрэ лофыгьохэмклэ шъуиплътыклэхэр зэрэзэжъугьэпэшыхэрэм, шъуизэфышытыклэхэр зэрэгъэпсыгьэхэм ташыпгьэгъагъэзэ тшлoигъу.

— Комитетым сэ пэцхэныгэ эрэдэсэхээрэм пае кьаслорэп, у шыцэныгэ опытышу зыфкнн Ілпэсэныгэ дэгүу зыхэлэ пегутархэр зэрэхтхэр комитетым насып кыхыхыгэу сэлгытэ. Гыд фэдэ Іофкнн ахэр упчлэжэушу, гусэгэушу пшнхн, темшыныкху сыдрэ Іофыуи изэшлхын уфежэн плэзышт. Гушылэм пае, гуадзэу снл епутатэу Кэгэгээжэ Мурат. Эрэнэжыкылэм емлытыгэу, гугэлпэшхохэр кызыгытэрэ спешалист, Іэшхыэтет дэгүу. Шэужэн районым анахь хызмэт-Ілпэл дэгүу итхэм ащыцэу ПФХ-у «Заревэм» ипаш. Кэсы-ыложымы, зэрэспублікэу цызылашлэ Дондуковскэ элеваторым ипашу Болэкэу Мыхаэ-этэ. Предприятием ипшээрль-эр дэгүу зэригэцаклэхэрэм мызакыу, чыгу гектар миниц эдизэу ялэм ренэу лэжыгэшу ырахыжымы. Хызмэтэхэнаным Іуагэу кырагэгэтырэмклэ ти-еспублікэ имызакыу, тигунэу Кьаснодар краим ихызмэт-Ілпэлэмэ япашээрнн Мыхамэт хэсхонсэнхэ алэкыштэу сэ-ыгытэ. Тхьаркыохы Мухьарбый цлэ кьепло кыдыемэ икыушт. Гыдыгэ Республикэм І Премьер-министрига, Кэралыгэу Советым — Хасэм І Тхьамэтагэ. Ілпэнкэ Аскэр клэлэ чан, сыхэ-укурорэмэ, предприниматель фэшнлым пыл, опыт дэгүу ил. Александр Карпенкэм Мыекы-о кэлэ администрацием Іоф ш-лэ нахь мышлэми, мэкумэш тэрэлээн хэшылк дэгүу фырил. Ілпэлэу кьэлпон хумэ, тикомитет хэт депутатхэм тызыфэгээ-вэ лэныкыу пстзуми хэшылк дэгүу афыряІ, тилофшлэн ащ кьэ-вэспынклэ.

— Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо палъэр къэблагъэ. Бжыхьэм депутатхэр къэзэрэуыгъиэхэу офшэныр зегъуэгъэжыкIэ Парламентым изхэсыгъо кыхьэхшулхыащт офыгъохэр жьуэгъэнэфэгъэхэхэ, зэралоу, шуупортфель дэлъхэ? Сыда пстзуми апэ ижъугъэшынхэр жьуэгъэнэфэхэрэр?

— Мэфэ благэхэм Кээр-
лыгто Советым — Хасэм зичэ-
зыу зэхэсыгто илэшт. Ащ кы-
хэтлхьаштхэр дгьэнэфхэгьх.
Алэрэ еджэгум ахэр заштэхклэ,
ятлонэрэ еджэгум пае бжыхэ
зэхэсыгто кыххэтлхьаштхь.
Тхылыплэхэм атэтхэгьэ кьэбар-
ху кытлбагылэсыхэрэм ямы-
зактоу, Адыгэ Республикэм мэ-
кьу-мэщымклэ и Министерств-
в зэхыныгыгэ дэгьухэр дьги-
лэху, ащ шызэхашэрэ Йофьго
пстэуым сахэлажэ, отраслэм
ищылакэ сшхьхклэ сылзэплэ.
«Ветеринарием ехыллагь» зы-
филорэ законыр тшэтшт. Джащ
фэдэу чыгум шуаггэу хэлхьэр
зэхымыгыкьоггэным ехыллэ-
гьэ закон штэггэн фак, сыда плө-
мэ агрономием, наукам аггэ-
нэфэрэ шапхьэхэр зэраукьохэ-
рэм кыххэккэу, мэкумэш мэх-
ханэ зилэ чыгухэм шуаггэу
ахэлхьэр илгэс кьэс нахэ маклэ
мэху, Йофыр гукодьогьом нэ-
сыгэ плөми хьушт. Ар кьызтэ-
ггэуцоггэным, шапхьэхэр зы-
укьохэрэр упльэккьуггэнхэм ыкли
зэрифэшшуашэм тетэу адзекло-
номым афэш упльэккьунхэр зы-
шлхьштхэр ыкли ахэм фитыны-
ггэу ялэхэр зыггэнэфэрэ закон
штэггэн фак. А кьиньгыоры тинэ-
плэггэу итхэм ащыш. Джащ фэ-
дэу унэе Ипльэггэу хьызмэтшл-
плэхэм яхыллэггэз закони тищы-
клагь. Унэе Ипльэггэу хьызмэтш-
лаплэхэр арых республикэм
кышхакьыхьырэ хэтэрыклхэм
янахьыбэр непэ кьэзытыхэрэр. Ау
ащ фэдэу гэгпсыгыгэп былым-
хунын. Арышш, былымхуным
зыкьеггэлэтыггэным цыфхэр
клэггэггьшлуггэнхэ фак.

— Политическэ партиеу «Единэ Россиен» ифракциеу Къэралыгъо Советым — Хасэм шыцэхэ-шагъэм о урипаш. Тэ-лэгъу Парламентым изэхэсыгъо зыщылэрэ мафэм шьо нахь пасэу Залышхом ренэу шьузэрэщызэрэругиорэр. Мы-шьэфмэ, сыда шьузыте-гушылэрэр?

— Зи шгъэф хэлъэп. Къэсымы-
 ложьми ошлэ тифракцие нахь ин
 Парламентым зэрэхэмытыр, тэ зы-
 детымыгъэштэрэ лoфыгъо гори
 пхырагъэкIын зэрамылъэкIы-
 цытыр. Ащ кыкIырэп фракцием
 хэт пстэуми зы еплъыкIэ ялэу.
 Арышп, лoфыгъо аныхь шгъхьа-
 хэу агъэнэфагъэхэм кIэкIэу та-
 хэлпэ. ЗыгорэкIэ тиенлпъыкIэхэр
 зыщызэтемыфэхэрэ кыхыхкIымэ
 е агъэхьазырыгъэ законопроек-
 тым, е нэмькI лoфыгъом шыкIа-
 гъэхэр илэхэу тлътэтэмэ, ащкIэ
 шIэгъэн фаем тыздесуэс, нэмькI
 лoфыгъохэм и татегушылэ. КIэ-
 кIэу кIэплон хьумэ, демократие
 шыкIэм тетэу лoфыгъо пстэуми
 тIаIлалэ.

— Тиупчлэхэр джащ шы-
тиухыгбэх, тхьауегьэ-
псэу гээзетдэхэм
алхьдгээлэсы тшлонгбоу
тыкызыкэлэупчлагьэхэм
джэупхэр кызыэряпты-
жыгьэмклэ.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан ты-
рихызъ.

— Уищылыныгъэ гъогу кызыэригъэлъагъорэмклэ, лофшлэныр зегъэжжэгъэм кыщыублагъэу мэ-къумэщ отраслэм ущылэ-жжыгъэ, пэщэ лэнэтлэ шлу-клаехэм уалутыгъ, обще-ственнэе организациехэм лэнэтлэхэр ащызе-пхыгъэх. Ккэлэу кээ-плон хъумэ, щылэныгъэ ыккк политикэ опытышлу уи. Джы узипэщэ коми-тетри мэкъумэщ отраслэм фэгъэзагъ. Адыгеим лэ-жжыгъэм илухыжжын етлупщыгъэу зыщыклорэ уахътэ тизэлуکلэгъу те-фагъэшш, ащ ехыллэгъэ упчлэмклэ тизэдэгущылэ-гъу едгъажжэ тшлоигъу. Парламентыр хъызмэт-зехъаным занккэу емы-пхыгъэми, лэжжыгъэм илухыжжын зэрэклорэм улъыплээнэу, зыщыгъэ-гъозэнэу уахътэ кыххэб-гъэккын олъэккэ?

— А учлэр игьо шыпкэзу сэлъыгэ. 1969-рэ илэсым кышчыблагэу сищылэныгэ мэкумэщ отраслэм епхыгэшэ, ащ сыхыбурэ-шышлэхэрэм сазэрэ-лэпыплэрэм имызабкэу, мэкумэщ производствэр чэщ кэс пкыхьанпэу сэлэгэу пюми хушт. Мы мафэхэм Адыгейм шылофшлэныгбошу. Илэс псаум алэ зыхэлъыгэ Юфшлэным кыккэложыштым зэклэри егэгумэкы. Ар кыдытлыгэтээ, Кэралыгэ Советым — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федорко сигьусэу тхьамэфитлуклэ узкклэбэжымэ, Шэуджэн, Красногвардейск, Джэдэж, Кошхьэблэ районхэм ташылагэ, лэжыбжымэ иу-хыжын хэлэжэрэ Чыгулэжыхэм талуклагэ, хыпкэхэм ташылагэ. Джащ фэдэу бэдзэогумэ и 19-м Мыекбопэ районным тыклогбагэ, мэфэ благэхэм Теуцожэ ыкИ Тэхутэмыкбое районхэм ташы-лэшт. Кэзлогэу фае аужырэ районитпүми мэку-мэщир нахэ дэгэу ашагьэпсэу зериублагэр.

— Къэшъулъэгъугъэхэм
сѣд фэдэ зфэхьысыжъ-
хэр шлуагъэшлыгъэха?
Лъжыгъэу къахьыжъы-
рэм ибагъэ, идэгъугъэ
уагъэрэзэнэу щыта?

— Лэжыгъэм иІухыжын

хызымэтшлпнлэхэм зэрашызэхэ-
щагээр тэ хуонкнэ тлыгтагээ. Ау
гухэкнэ кыпшыкхуон ылтэкыштх-
эр зэрэщылэхэри зэхэтымышлн
тлэкыгытп. Бжыхасэхэм ялукхы-
жын зыфежыштхэр кээмысы
зэ кхехыггээгэ ошгум Джэджэ
ыкнл Шэуджн районхэм, Красно-
гвардейскэ районхэм шыш шю-
лыр зэрар аригээшлыг. Ащ
ыпэкнэ бжыхасэхэм азытеты-
ггэмрэ ошгу ужым теплыр яла-
ггэмрэ эпзкыжэх. Кээралыгто
Советым — Хасэм идепутатэу
Кыэгээжжэ Мурат тигбусуэ мэ-
кумэщышлэ хымытшлпнлэхэм
япашэхэм талуклгыгагээти, кылд-
гурагээлуагэ процент 40 — 60-м
нэсу лэжыггэм чнэнагэ зышы-
фэхыггэхэр хыасэхэм кыазэрэ-
хкылыг. Финанс-экономкэ
лэныкыомкнэ пстэуми апэ рагээ-
шызэ алэжыырэ культурэхэм
рапсыр ащыш. Ащкн чнэнгээ-
шхо зышыгыггэхэр ахэтых. «Юг-
агроресурсым» кыгытэкыгыгэ
рапс гектар 260-р зыпари ишлуа-
гэ кыомыкыжынэу ошгум зы-
хуагта. Сомэ миллиони 10 —
12 фэдиз чнэнагэ ашыгы.

— Ащ фэдэхэм ыкӀи нэмыкӀ шыкӀагъэхэу шьу-зэрихылаӀагъэхэм зэфэхысыжь гъэнэфагъэхэр шьуагъэшӀыгъэхэщтын.

— Мэкьюмэш мэхьанэ зилэ чыгухэм ялэжьын шуаггэу кыраггэтырэм хэгъэхьогъэным ехьыллэгъэ Иофгыом тегушылэгъон фау тикомитет цитхубухыгт. Пэшлорыгъэшгэу зэхэтцэгъэ комиссиом хэтхэр республикэм ирайон пстэуми ащылэгъэх, бэ шыклагъэу кыхаггэшыгъэр. Арышгъ, Иофыр «Правительствэ сыхъат» шыклэм тетгэу Къэралыгъо Советым — Хасэм кыхъэтлэхъашгъ е а Иофым ехьыллэгъэ зыгъулкэ район горэм цызэхэтцэгъ. Ащ кыхъэдгъэлэжъштыхь Правительствэм ипашгъэр, муниципальнэ образованиехэм, федеральнэ органхэм якъутамэхгэу республикэм итхэм ыкIи мэкьюмэш мэхьанэ зилэ чыгухэм нахьыбузу шуаггэ кыраггэтыгъэным лыпылэгъэныр зишшэрылхэм ялыкIохэр. Шыклагъэу комиссиом кыхыггэшыгъэхэр зыдэдгъэзыжыхэкIэ чыгулэжъыным шуаггэу кыгытырэм хэпшылкIэу зэрэхэхьштым тыхьхэ тель.

— Парламентыклэм Іофшэнэр зыригъэжъагъэм

**кыыщыублагъу узипэщэ
комитетым сыд фэдэ ю-
фыгъохэр зэшлуихынхэ
ылэккыгъа?**

— Тикомитет цэу илэм тызыпыл Ёфыгыохэр инхэу, игэкло-тыгэхэу, мэхбанэ куу аклоцпылэу зэрэщытхэм уналэ тырыуи-мыгэдээн ылкэкыштэг. Гушы-лэм пае, аграрнэ политикэр зыпштэкклэ, аш кызызлыубытырэ лэныкыохэр зэрэинхэр зэхэошлэ. Джащ фэд мылыкку зэфышы-тыклэхэри. Клэклу кэплон ху-мэ, зыгбо Ёфыгыошхохэу шы-тых тызыфэгыззагэхэр. Арыштэ, законхэр дэгэу дэдэу гыгпыс-гьонхэ фэе ыкы Кызралыгыо Со-ветым — Хасэм ыштэггэ закон-хэм янахыбэр гэгэцклэкло хаб-бэм шылэныгэм шыпхыригэ-кыныхэ фаеу шыгхэшэ, хэббэ кьутамэм зэпхыныггэ дэгэу ды-тилэу тилофшлэн зэхэтшэн фае. Тилофшлэн шулагэу кьедгэты-рэм хэгъхьогъным, тыналэ зы-тедгэтын фаехэм нахэ еклөлэклэ дэгьухэр кьафэгъотыгьэнхэм апае Кыблэ Федеральнэ округым хэ-хьэрэ субьектхэм яхэбзихьухэс органхэм зэпхыныггэ дэгьухэр адытилэх, кьэбархэмклэ тызэхэ-жы, тызэггусуу пхырыдгэклын фэе законопроектхэм клэацкло тафэху. Кыблэ Урысе Парла-мент Ассоциацием бэмышлэу илггэ зэхэсыгьон аграрнэ Ёфы-гыохэмклэ икомитет итхаматэ игуадзэу сышыхадзыг. Аш ты-зыцытегушылаггэхэм ащыш хьызмэтзехыаным ишлыклэ цы-клухэм кьуаджэм зышяггэушым-бгьугъаным ехьыллггэ Ёфыгыо-хэр зехьэггэнхэр.

Джащ фэдзү гъэпсыгъэ мылтыкү зэфыщытыкIэхэм яхьылIэгъэ лъэныкъоры. Парламентым блэкIыгъэ зэхэсыгъу илагъэм уплъэкIун шьхэрлхэм атегъэсыкIыгъэу Адыгъэ Республикэм мылтыкумкIэ и Комитет ыпэкIэ аштэгъэгъэ республикэ законхэр гъэцIэгъэжыгъэнхэмкIэ иофшIэн зэрэзхыгъагъэм тыгъытегущылагъ.

Тэгэхэвээр республик за-
конопроектэу «Хялыгүм ехы-
лаг» зыфиорет. Федеральнэ
гулчэм УФ-м исубъектхэм ари-
тыжыгыгтэ пшээрълэхэм атегэр-
псыкыггэу ащ фэдэ закон штэ-
ггэн фае. Сыда плөмэ хялыгүм
идэгтугтэ, зышащэрэ чыплэ-
хэр, нэмыкхэр упплэкүгэнхэр
чыплэ хадзэм ыгьэтэрэзынхэ

Мы тхыгъэм зигугъу кышчытшышт Иофыгъохэм татегушылэным лъапсэ фэхьугъэр адыгэ къэхалъэу 1990-рэ илъэсым кышцегъэжыагъэу Мыекъуапэ илэ хьугъэмрэ (официальнэ тхылъхэм зэрарытымклэ, я 3-рэ къэхалъэр) къэлэ клоцым дэт къэхалъэмрэ (N 1-р) якъэрэгъулхэм мээ пчыагъэ хьугъэу лэжыапклэ зэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу ахэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат, МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм, Иофшлэнымклэ Къэралыгъо инспекциеи зафагъэзэн фаеу зэрэхьугъэр ары.

Иофым рыкIуагъэр, арэушгъэу цыфхэм яфитыныгъэхэр укъуагъэ хьуныр кызыыхэкIыгъэр тэри зэхэтфыным, кызыгурыдгъэлоным фэшI зафэдгъэзагъ, гушылэгъу тафэхьугъэж къэрэгъулхэу адыгэ къэхалъэм илэхэм ащышхэм, гъэцкIэкIо хэбзэ органхэм ялофышIэхэм. Джащ фэдэу Адыгэ Хасэм итхьаматэу Хьэпэе Арамбий кьедгъэлуагъ адыгэ къэхалъэм епхыгъэу гумэкIыгъоу къэуцхэрэм ядгъэзыхьынкIэ амалэу шылэхэм еплъыкIэу афырилэр.

Пстэуми апэу тыкIуагъ адыгэ къэхалъэм. Ащ тыщытукIагъ мыщ илъэс зэкIэлъыкIохэм къэрэгъулэу Iут **ХьакIэмыз Бэрэкъэт**. Шьыпкъэр плочтмэ, мээ пчыагъэм лэжыапклэ зэрарамытырэм ИофышIэхэм ащыш ащ дэдгъотэным тыщыгугъышхоштыгъэп, ау тинасып кыхыгъэ цыфгумызагъэу, илофшлэпIэ гум изымынэшугъэ, мафэ къэс, зэресагъэм тетэу, ащ клорэ лIэу ныбжь хэкIотагъэ зилэм тытефэныр. ТызыфэхIуагъэр зетIом, Бэрэкъэт мэкъэ шьэбэ рэхьаткIэ кыригъэжыагъ:

— Мы илъэсым игъэтхэпэ и 1-м нэбгыриллэу мыщ Iут къэрэгъулхэм зээгъыныгъэ кьедидишIыгъ «Русич» зыцIэ организациеи, тиштагъ ИофышIэу. А мазэм ыкIэхэм адэжъ сомэ мин тIурытIу кытатыгъ, мэлылфэгъум — мин зырыз. Ащ ыуж зыпары тлэгъужыгъэп. Тэри къулыкъу зэфэхъафхэм тазыфэтхэм ыуж Иофым изэхэфын фежыагъэх ыкIи Иофшлэнымклэ Къэралыгъо инспекциеи кытитIуагъ бэдзэогъум и 1-м кышцегъэжыагъэу ИофышIэ тыкыдэмьыкIыну. Ау сэ сыкъэмыкIоньр сыгу кысфидэрэп, мыжбосын дэгъу дэдэу, дэхэ дэдэу къэхэм атэтхэм бээджашIэхэм зыгорэ арашIэным сытешыныгъэ. ЕтIани зыхьадэ зыгъэтIылыжьынуу шыгъэхэм ящыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэри ятыгъэнхэ, Iэпылэгъу афэхьугъэн фае. Сыгу кысфидэрэп зэкIэ чIэсыдзыпэныр.

«Русичыр» зилIэужыгъор, ар зыдэщылэр, а фирмэм мы къэхалъытIум якъэрэгъулхэм зээгъыныгъэ адишIынуу зэрэхьугъэм афэгъэхьыгъэу кьедидишIотагъ МУ «Благоустройство» зыфиорэм ипашэ игуадзэу **С.В. Еременкэм**.

— Мы зигугъу къэшъушырэ къэхалъытIум якъэрэгъулхэм ялофшлэ зэхэщэгъэным фэгъэхьыгъэу, хабзэу шылэ хьугъэм тетэу, зэнэкъокъу зэрэхатщэрэмклэ макъэ зытэгъэлум, ащ (зэнэкъокъум — **Ж.А.**) шапхъэу пылхэмклэ теклоныгъэ кыдихыгъ Ростов-на-Дону шылэ ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэм, — кьелуатэ тигушылэгъу. — Ащ тэ зээгъыныгъэ дэтшыгъ мы къэхалъэхэр къэгъэгъунэгъэнхэм епхыгъэ Ио-

фыгъохэр ыгъэцэкIэнхэу, тэ игъом ахьшэ афэттIупшынуу. Ащ пэлухьэрэ ахьшэр къэлэ бюджетым кытфыхагъэкIы. Ау мэкъуогъум кышцегъэжыагъэу а фирмэм «зигъэкIодыгъ», телефонкIи, писъмэхэмкIи талыиIэсын тлэкIырэп. Ау къэрэгъулхэм жьоныгъуакIэм Иоф зрашIагъэм фэшI а мазэм тефэрэ ахьшэр тэ фирмэм фэттIупшыгъ.

Къэхалъэм икъэрэгъулхэр тэдэжъ кызэкIохэм, «Русичым» етIани тыфитеу, тыфатхэу тыублагъэ, писъмэкIэ шыдгъэгъэзагъэх Прокуратурэм зыфэдгъэзэн фаеу зэрэхьурэм, ау джэ-

зэ сызыхьугъэр мэзитIукIэ узэ-кIэлэбжымэ, Урысые Федерациеи и Правительствэ ипашэу В.В. Путиным иобщественнэ приемнэ цыфхэм сызашытукIэгъэ мафэр ары. Сызэрэдепутатым кыхэкIэу, зыкысфагъэзагъ адыгэ къэхалъэм къэрэгъулэу Iутхэм мээ пчыагъэ хьугъэу лэжыапклэ къазэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу. Ащ кыхэкIэу цыфхэр а ИофшлэпIэм IукIыжьхэу аублагъ. Ащ ыуж сэ Иофым изэхэфын сыфежыагъ ыкIи Мыекъопэ къэлэ администрациеи ипашэу М.Н. Черниченкэм писъмэ фэгъэхьыгъэрэушгъэу хьуныр кызыыхэкIы-

Иоф зыдэшIэгъэн фэе лъэныкъуабэ къэлъэгъуагъ

уап гори кытIукIэжыгъэп непэ кызнэсыгъэм. Джы ащ зээгъыныгъэу дытилагъэм кIуачIэ имыIэжы хьуным пае унашгъо ышIын фае судым. Ащ фэдэ унашгъо шымылэу нэмыкI организацие горэм зээгъыныгъэ дэтшыл тлэкIыштыгъоп. Ары зыуж джытитыр. Ау цыфэу ащ фэдиз уахьтэм ыпкIэ хэмылэу Иоф зышIагъэхэм тиамакI кызырэхьэу тэдэлэшт, хэти кыгъэгъагъэр Iу-кIэжыын фае.

ИкIыгъэ илъэсым мы Иофыгъохэм нэмыкI фирм афэгъэзгъагъэр, гумэкIыгъуи шыагъэп, ау джы зэнэкъокъум хэлажыи теклоныгъэ кыдэзыхыгъэ «Русичым» ипшгъылыхэр ыгъэцэкIэхэрэп. Тэ къэлэ администрациеи игъоу фэтлэгъугъэ къэхалъэхэм якъэрэгъулхэр тиИофышIэхэу кытитыхынуу, лэжыапклэ ахэм тэ ятгызэ тшынуу.

Мыщ дэжыым уемыгупшысэн плъэкIырэп «зы мэфэ фирм» зыфалохэу бэрэ зигугъу кыашыхэрэм мы «Русичыри» ащышын ылъэкIыным. НэмыкIэу сыдэушгъэу ар кыбгырылошта?

ЫпшгъэкIэ кызырэгъушIуагъэу, гумэкIыгъоу цыфхэр зыхэфагъэхэм фэгъэхьыгъэу гушылэгъу тшыгъэу къэрэгъулхэм зызыфагъэзэгъэ **КIэрэщэ Анзаури** — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи ныбжьыкIэ ИофыгъохэмкIэ и Комитет итхьаматэ. Мары ащ кыилорэр:

— Мы Иофыгъом сэ шыгъуа-

рэмкIэ джэуап кытыжыным фэшI. Мары ащ иджэуап кыышIорэр: «МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм муниципальнэ зээгъыныгъэхэр дишIыгъэх ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэ организациеи Мыекъуапэ икъэхалъэхэу N 3-м (адыгэ къэхалъэм — **Ж.А.**) ыкIи N 1-м якъэгъэгъунэн фэгъэхьыгъэу. ООО-у «Русичым» Иофшлэнуу ыгъэцэкIагъэхэмкIэ счэтэу ыкIи актэу кыгъэгъэхьыгъэхэм атефэрэ ахьшэр игъом ащ фитIупшыгъ МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм».

Къэхалъэм икъэрэгъулхэм лэжыапклэр къазэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу макъэ згъэлугъэ Адыгэ Республикэм ИофшлэнымкIэ и Къэралыгъо инспекциеи. Сиписъмэ ахэм агъэхьыгъэ ИофшлэнымкIэ Къэралыгъо инспекциеу Ростов-на-Дону шылэ, лэжыапклэ зэрарамытыгъэ цыфхэм альэкъуацIэхэри итхэу, ахэм Иоф-

шIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр укъуагъэхэ зэрэхьугъэм епхыгъэу. Ростов зылагъэхьыгъэр, къэхалъэхэм якъэгъэгъунэн епхыгъэ Иофшлэнуу зыгъэцэкIэштымкIэ зэнэкъокъу зызэхашэм, непэ хабзэу шылэу тетэу, теклоныгъэ («тендер» зыфатIорэр) кыдэзыхыгъэ организациеи, зээгъыныгъэ зыдашыгъэр ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэр, а къалэм шы-лэш ары. Мы писъмэм иджэуап джыри кысIукIэжыгъэгъоп.

Сэ сшъхьэкIэ сигупшысэхэр мыщ кыхэзгъэхьыжыкIэ сшIо-игъу. Непэ Иофыгъуабэмэ ягугъу тэшIы, итхьухьэрэри макIэп, ау пстэуми апэ идгъэшгъын фаер бэрэ тIэкIэкIы. ЗыфасIорэр тигупсэхэу, тилахьылхэу дунаим ехыжыгъэхэр зыщыдгъэгъупшэхэ зэрэмыхьуштыр, шъхьэкIафэ ахэм афэтшыл, шIэжэ тилэн зэрэфаер ары. Иофыгъо кызырэкIоп непэ зигугъу тшырэр — тикъэхалъэхэм ялыгъын, шэпхэ-шIухэм атетэу ахэр шытынхэм дэлэжьэгъэныр. Сэ Къэралыгъо Советым — Хасэм сыридепутатэу, цыфхэм цыхьэ кысфашIи ащ сызэрэхагъэхьагъэм кыхэкIэу, слъэкI кызырэхьэу Иоф дэ-шIэшт республикэм ит къэхалъэхэм язытет зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэным, ахэм ащылэжьэрэ ИофышIэхэм законом тетэу адэ-псэугъэным.

Анзаур иаужырэ гушылухыгъэ «къэхалъэхэм язытет» ылоу

кызырэхыгъафэгъэм лъапсэу илэ-ми мы тхыгъэм тыкышчышчу-цущт, сыда Iломэ улъэпкыымэ, а гумэкIыгъор къэуцуньр, арэу-шгъэу ащ утегушылэным унэсы-ныр емыкIушхоу, шъхьакоуу шыт. Ары анахьэу пстэуми анаIэ зыты-раригъэдзэнэу фаер Адыгэ Ха-сэм итхьаматэу **Хьэпэ Арамбий**.

— Къэхалъэхэм ялхыгъэ Ио-фыгъохэм, ахэм ялыгъын хэбзэ еклолэкIэ илэным илъэсым кьэ-хьугъэ ыуж тызитыр, — еIо обще-ственнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэ. — Къэлэ ад-министрациеи сомэ мин 300 кы-тIупшыгъагъ адыгэ къэхалъэу Мыекъуапэ илэмы ищыкIэгъэ Ио-фтыабзэхэр шыгъэцэкIэгъэнхэм пае. Зыгорэхэр ащ шапIагъэх, унэ гори шагъэуцугъ, ау а зэ-пстэур джы чIадзыжыгъэ, къэхалъэм теплэ дэй илэр. ЗэхьокIы-ныгъэ горэхэр ашIыхыи кыэрэгъулхэр аштагъэх, ау ахэм гъэ-тхэпэ мазэм аванс тIэкIу ара-тыгъ, ащ ыуж ахьшэ кьалукIэ-жыгъэп. Хэт ыпкIэ хэмылэу Ио-фышIэн?

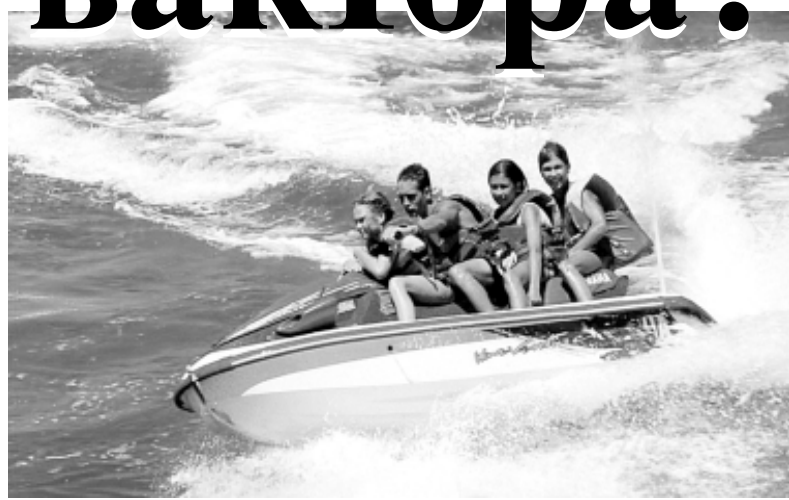
Уадыгэмэ, шъхьакоуу шыт уигупсэ ибэн ешъуакIохэм ябгъэтIыныр. Джы непэ адыгэ къэхалъэм ешъуакIохэр дэт хьугъэ, ахэм ежъхэм афэдэхэр къалъэкIох, емыкIоу фэлэгъэ бзы-льфыгъэхэри шыгъэлэгъух. Адыгэ къэхалъэм арэушгъэу ушызекIо-нуу шытэп, шапхьэ горэхэр ищыкIагъэх.

Хэбзэ ИофышIэхэм къатенэ-рэр кызырэгъорэм фэдэу тэ, тигупсэхэр, тилахьылхэр ащ шызы-гъэтIылыжьыжыхэрэм, гугъеу-мылIыныгъэу, шъхьэмылытэжы-ныгъэу кытхафэрэми игугъу тэ-жъугъэшIы. Тиадыгэ къэхалъэ узыдахьэкIэ, зыкъэ зэхэкIыха-гъэу, уцыжыым къэнэтIэхэхэр кыхэмышыжъхэу, бэшIагъэу цыф ахэм зэрарамыкIолагъэр на-фэ кыпфэзышIэу макIэп дэ-плэгъоштыр. Ар адыгэм ынапэп, хэти кыфалъэгъункIи емыкIу.

Демыгъэштэни плъэкIынэп Арамбий. Ар тэркIи нэрылэгъу

Зыгъэпсэфыгъо уахътэр тыдэ шагъаклора?

хьугъэ адыгэ къэхалъэм тызэклом. Мы нэклубгом шышъу-лэгъурэ сурэтхэр зэкӀа а къэхалъэр ары къызыщытетхыгъэхэр. Шыпкъэр пӀощтмэ, ащ удахъу сэмэгубгъоу мыжъосын лэгъэшхохэр зыдэщытымкӀэ узыплъэрэм, гур кӀуачӀэ горэм къефызы, ар нахъ лъэшэу къытеу, гумэкӀэу къыпщэхъу. Узыдэтыр зэрэкъэхалъэм паеп, къэхэм ащыщыбэхэр ӀыгъэкӀхэу, зэхэкӀыхагъэхэу, мыжъосынхэр уцыжъым къыхэмшыжъынхэм нэсыгъэхэу зэрэплъэгъурэр ары гур зыгъэцӀыкӀурэр. Лъэшэу гухэкӀ, ау тигупсэ, тӀахыыл дунаим зехыжкӀэ, нахыбэрэм зым зыр энэ-къокъузэ, «фэтшӀэжышъу-щтыр ары» тӀозз, зыпары къызытетемыгъанэу тшӀошӀызэ, къыттефэрэр тэшӀэшъ, етӀанэ тӀэкӀу-тӀэкӀузэ тэрэхъатыжъы. Ары шыӀэныгъэр зэрэгъэпсыгъэр, уахътэр «къыӀагъэ», ау ащ дакӀоу уигупсэ икъэ ултыплъэн зэрэфаери ташыщыбэхэм аӀэкӀэгъушыкӀыжъы.

Ары, адыгэ къэхалъэм уезыщӀлӀэрэ транспорт зэрэщымы-Ӏэми Ӏофыр къегъэхылыгъэ. Ау, Бэрэкъэт къызериӀоу, нэжӀ-Ӏужъ гумыпсэфхэм бэщым нэмыкӀ ӀэпыӀэгъу ямыӀэу а лъэгаплӀэу къэхалъэр зыдэщыӀэм дэ-кӀуаех, сыд якинми. Зигупсэхэр зыщымыгъушпэхэрэри, ахэр зыгъэлапӀэхэрэри мы чы-плӀэм нафэ къыщыпфэхъу. Ау ахэм къагот мыжъосынышхо-хэу, шьолъэгъу ахэр зэрэлагъ-хэр, уцыжъым къахэмшыжъ-хэрэм атетхэгъэ лъэкъуацӀэхэм узяджӀкӀэ, тшӀэхэрэри къахэ-фэх, угуи афэгъу.

Адыгэ къэхалъэм лъыплъэрэ **Таусэ Мыхъамоди** кӀэрэгъу-лӀэу гушыӀэгъу тшӀыгъэми агу къеуу къаӀуагъэхэм ащыщ икӀыгъэ илӀэсым ишӀэкӀогъу мазэ къыщыублагъэу мыщ псы зэрэщымыӀэр, кранэу дагъэу-цуагъэм Ӏоф зэримышӀэрэр. Мыхъамодэ къызэриӀорэмкӀэ, ащ ищыкӀэгъэ тхылыхэр тыди ыгъэхыгъэх, ау «Водоканалым» къекӀыхэшъ, ащ еплъы-хэшъ, «трубэхэр зэблэхугъэн-хэ фае» аӀошъ, джащ зэкӀэри щэрэхъатыжъых. ЗэрэхурэмкӀэ, хъадэм игъэтӀылын пылыгъэ цыфхэм аӀэ псы пагъэчъы-жын амали агъотырӀеп.

КӀымэфэ лъэхъанми къэхалъэм икӀэрэгъулхэр кын хэтых.

— 1990-рэ илӀэсым мы унэу шъульэгъурэр мыщ къызыща-шӀым, — Ӏо Бэрэкъэт, — котел гори къычӀагъэуцагъ, ау ащ Ӏоф ышӀэрӀеп. КӀымафэр къызысырэм Ӏоф тыхэт, токым пыдгъэнэрэ обогревателымкӀэ тыхэкӀыжъы.

Ӏофыгъуаб непэ титхыгъэ къыщыӀэтыгъэ хьугъэр. Хэбзэ ӀофышӀэхэм зэшӀуахын фаем къыщегъэжъагъэу лъэпкъыр зэрэпсауу зыгъэгумэкӀын, зигупсэ зыгъэтӀылыжъыгъэ пӀпчъ зэгупшысэн фаем нэсыжъэу. ЛӀэжапкӀэ къызэрамытырэ кӀэрэгъулхэми Ӏаф хабзэу шыӀэм тетэу зехафыным игугъаплӀэ къаты гушыӀэгъу тшӀыгъэхэм, ау тикъэхалъэхэм яукъэбзынкӀи зыгорэм тыщыгугъынэу шыта? Къуаджэхэм а лъэныкъомкӀэ Ӏаф нахъ псынӀкӀэнкӀи мэхъу, нахыбэрэ зэхэхэх, зэрэплъэгъух, зэщӀукӀытэжъых. Ау зыгорэм уигъэуӀыгъэжъынэм унэсыф уигупсэ икъэ удэмы-хъаныр, ош нэмыкӀ ащ лъыплъэн зэрэщымыӀэр ошӀэмэ, емыкӀу, псэкӀод ыкӀи.

ЖАКӀЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтхэр ӀэшыӀнэ Аслъан тырихыгъэх.

ИлӀэсым цыфхэм нахыбэу зызшагъэпсэфырэр гъэмэфэ уах-тэр ары. Мары ащ иятӀонэрэ ма-зэ макӀо. Студентхэм каникулхэр рагъэжъагъэх, ӀофшӀаплӀэхэм алут-хэм ащыщыбэхэри отпускым кӀуагъэх. Тыдэ шагъаклора цыф-хэм зыгъэпсэфыгъо уахътэ? Мы упчӀэм иджэуап зэдгъашӀэмэ тшӀоигъоу аныбжъыкӀи амалэу ӀлэмкӀи зетекӀыхэу нэбгырэ зау-лэм гушыӀэгъу тафэхугъ. Джэуап-хэр зэфэшъхъафыгъэх, зым хы Ӏу-шӀор къыхехы, нэмыкӀхэм Адыге-им ипсыхъо Ӏушъохэмрэ ичӀыплӀэ дахэхэмрэ защагъэпсэфы. Шха-плӀэхэм, джэгуплӀэ-гъэпсэфыплӀэ гупчэхэм гъэмафэрэ ачӀахэрэр макӀэ. Ау мыщ дэжъым къыщы-хэдгъэщымэ тшӀоигъор Адыгеим гъэпсэфыплӀэ тэрэ имыӀэу зы-о-гъабэмэ тызэраӀуагъэр ары. Къушъхъэхэм алъэныкъокӀэ шы-Ӏэ турбазэхэм, псыхъо Ӏушъохэм ащашыгъэхэм ягугъу къэтшӀыгъ, ау къыддаштагъӀеп.

Гъыщ Мурат,
илӀэс 38-рэ ыныбжъ,
предприниматель:

— *Непэ Чыгу́м ыуасэ лъагъу дэклӀагъэти, мылӀку зӀлэм ащ хилъхагъ нахъ, цыфхэм зызэрагъэпсэфы-щтым зыпары егупшыса-гъӀеп. Псыхъо Ӏушъохэр зэ-лзызыубытыгъэхэм ягъуна-пкӀэхэр къагъэнафэхь, къы-зэрашӀыхъагъэхэм нэмыкӀэу цыфхэм ящыкӀагъэ зӀ къы-далъытагъӀеп. Турбазэу зигу-гъу къышъушӀыгъэхэри лъэ-хъаным чыжъэу къыценэх, ау ыпкӀэ пӀахыныр дэгъоу зэрагъэшӀагъ.*

Отпуск шыӀэхэм янахыбэм хы ӀушӀор нахъ тэрэзэу аӀуагъ, ау ащӀи шъхъадж намал тетэу гъэпсэфыплӀэ чыплӀэр къыщыхе-хы. ЛъэкӀи зӀлэм лъэхъаным ди-шъу, псэукӀэ амал псэури къы-далъытэзэ зэтырагъэпсыхъэгъэ коттеджым зыщегъэпсэфы. Ащ фэдэ зыфэмыукӀочыщтым бэ-джэндэу атырэ унэхэм ащыщ нахъ пыутыр къыхехы. Гъэпсэ-фыплӀэ «лъаплӀэхэр» къыхэзыхы-хэрэр бэу пӀон плъэкӀыщтӀеп.

Арэу шытми, ӀэкӀыб кӀэралхэм зыгъэпсэфыгъо ащызыгъаклӀох-рэм таримыхылагъэу шытӀеп. Ащ фэдэу мыгъэ ӀэкӀыбым кӀо-нэу игъо ифэгъэ нэбгырэ зытӀоу тыздэгъушылагъэхэм ацӀэхэр кье-тӀонэу фэягъэхеп, ау яеплӀыкӀэ-хэм ташагъэгъозагъ.

Б. Тэмар, судым щэ-лажъэ:

— *Сигъэпсэфыгъо уахътэ Италием къыщызгъэкӀуагъ. Адыгеир хэгъэкӀыри, тикъэралыгъо ебгъэпшӀэщтӀеп. Цыфхэм ящыкӀэгъэ псэу-ри къыщыдалъытэзэ яхъа-кӀэщхэри, шхаплӀэхэри, нэ-мыкӀхэри ахэм агъэпсыгъэх, туристхэр нахыбэу къызэ-рекӀолӀэщтым пылтых. Чы-плӀэ дахэу кӀэплӀэгъухэрэм язакъоми, укъэкӀоужьынэу уфэмые охъу. Путевкэр пыу-*

дэщыӀэм зызыгъэзэгъырэр ма-кӀӀеп.

НыбжъыкӀэу гушыӀэгъу тызы-фэхъугъэхэм янахыбэр псыӀу-шъохэм аӀусых, хым шылагъэх. Шыпкъэ, ахэм гъэпсэфыплӀэ ти-мыӀэу зыӀуагъэу, къэтхъаусыха-гъэу къахэкӀыгъэр макӀэ.

ХьокӀо Азмэт,
Мыекъуапэ щӀэпсэу,
студент:

— *Адыгеим нахъ дахэ щымыӀэ фэдэу сэ шъхъэкӀэ къысцэхъу, мыщ сикӀэу зы-парэм зызгъэпсэфынэу сы-кӀорӀеп. Синыбджэгъухэм зы-кӀыддезыгъащтэу ахэтыр бэ. КӀымэфэ уахътэр тикъушъхъэхэм ащытэгъаӀо, мазэм зэ тадэмыкӀуаеу къы-хэкӀырэп. Гъэмафэ зыхыкӀэ, псы Ӏушъом тыкӀыӀуагъӀеп пӀоми хъушӀт. Ахэм псэу адэ-тыр хым ебгъэпшӀэнэу шы-тӀеп, чыӀэтагъэх, къаргъох, чъэрых.*

Псэуми яеплӀыкӀи яамали зэ-фэдӀеп, арышъ, зызшагъэпсэфы-рери зы чыплӀӀеп. Адыгеир лъэ-хъаным дишӀтэр гъэпсэфыплӀэ зэ-тегъэпсыхъагъэхэм ащӀэкӀэми, ичӀыплӀэ дахэхэм яуахътэ ашагъэ-кӀонэу къыхэзыхыхэрэри шы-Ӏэх. Угу къызэринэжъыщтым пае нэмыӀэми, ӀэкӀыб кӀэралхэр къӀепкӀухъанхэ фаеу зылыгъэх-рэм тарихылагъ. Арэу шыт-ми, цыфым ипсэупӀэ зэблихъу-мэ, зыгъэпсэфыгъэ фэдэу къы-цэхъушъ, илӀэсым зэ нэмыӀэми уахътэ къыхыгъэкӀынышъ, ичӀы-плӀэ зэблихъун фае.

ХЪУТ Нэфсэт.

Республикэм коцым илұхыжъын бэдзэогъум и 25-м ехъулІэу зыщынагъэсыгъэр

Районхэр	Гектар пчъа-гъуу Іуахы-жъыгъэр	Гектар пчъа-гъуу Іуахы-жъыгъэр	Тонн пчъа-гъуу кыахы-жъыгъэр	Зы гектарым центнер пчъагъуу кырахыгъэр
Джаджэр	23894	21288	94719	44,5
Кошхьаблэр	15533	10151	42132	41,5
Красногвардейскэр	12863	11122	54153	48,7
Мыекъяуапэр	4203	3145	8530	27,1
Тэхъутэмкыуаер	1818	1638	3984	24,3
Теуцожьыр	6251	5520	19881	36,0
Шэуджэныр	13240	9903	47275	47,7
кб. Мыекъяуапэ	2825	2434	6762	27,8
Адыгэкъал	360	360	793	22,0
РеспубликэмкІэ	80993	65561	278229	42,4

МО-у «Джэджэ районым» щыщ СХА-у (колхозу) «Восходым» итхьаматэу С. Н. Паляницэ фэкІо

Лытэныгъэ зыфэсшІэу Сергей Николай ыкъор!

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ иколлегие ыцІэкІэ бжыхэ лэжыгъэхэм ялұхыжъын гъэхъагъэ хэлъэу зэрэзэшІошъухыгъэм фэшІ сышъуфэгущІо.

Шъуипредприятие илэжъакохэм гектар 1402-рэ хьурэ бжыхасэхэу лэжыгъэр къэзытыхэрэм ыкІи рапсым лэжыгъэ дэгъу къарахыгъ. Бжыхэ хьэу гектар 69-м ащІушъухыжыгъэм гектар тельгътэу центнер 51,5-рэ, бжыхэ коцуу гектар 1116-рэ зыубытыгътэу изы гектар центнер 49-рэ, кымафэр изыхыгъэ рапсэу гектар 217-м кыащыжъугъэкІыгъэм гектар пэпчэ центнери 8,2-рэ къарышъухыжыгъ.

О пцІэкІэ шъуипредприятие зэкІэ иІофшІлэхэм ащ фэдэ гъэхъэгъэшІу ІофшІлэхэм зэрэщашыгъэм фэшІ сыгу кызыдеІэу сафэгущІо. ЗэкІэ шъуилэжъакохэм псауныгъэ пытэ, насып яІэ ыкІи Адыгэ Республикэм иагропромышленнэ комплекс хэхъоныгъэ ышІыным тапэкІи шъуилахышІу хашъульхэ зэрэсшІоигъор къэсІо.

Лытэныгъэ кышъуфэзышІэу АР-м мэкъу-мэщымкІэ и министрэу Ю. ПЕТРОВ

ІОНЫГЪОМ дакІоу

Республикэм игубгъохэм бжыхасэхэр зыщалахыжы-хэрэ мафэхэм чыгулэжъхэм фэшъхьаф ІофшІлэхэри ащыз-шІуахых. Хыпкхэм ашъхьашъо тегъэушъэбыкІыгъэным, полупары къэІэтыгъэным афэгъэхыгъэ амалхэр ахэм зэрахъх.

Республикэм мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ кызыритыгъэмкІэ, бэдзэогъум и 25-м ехъулІэу уарзэр аупкІатэзэ комбайнэхэм хыпкхэу зыхатэ-кыуагъэхэр гектар мин 29-м хьазырэу нэсыгъ. Ащ дакІоу гектар мин 29-м ехъумэ чыгу

шъхьашъор атырагъэушъэбыкІыгъ. МыщкІэ анахэ Іофыбэ зыщашІэгъэ районхэр: Джаджэр — гектар 8725-рэ, Шэуджэныр — гектар 4450-рэ, Теуцожьыр — гектар 3820-рэ, Красногвардейскэр — гектар 3800-рэ.

Чыгу гектар пчъагъэу ажъорэми мафэ къэс кыхэхъо. Тыгъуасэ ехъулІэу республикэм игубгъохэм пэстумкІи гектар минищым фэдиз хьазыр ащажъуагъ. МыщкІэ апэ итых Джэджэ, Шэуджэныр, Кошхьаблэ ыкІи Красногвардейскэ районхэр.

(Тикорр.).

ГЪУНЭПҚЪАКІЭХЭР

аштэщтых

Теуцожь районым анахэ хъызмэтшІлэпІ инэу итхэм ащыщ фирмэу «Киево-Жураки» зыфиІоу къутырэу Шевченкэм щызэхэщагъэр. Ащ чыгу жъокІупІэ гектар 5680-рэ егъэлажъэ.

БлэкІыгъэ бэрэскэшхо мафэм мыщ тызыщэлэм гухэлъэу тилагъэр хыныгъошхом кІэухэу фэхъугъэхэр, ар псынкІэу ыкІи чІэнагъэ фэмыхъоу зэшІохыгъэным фэшІ яІофшІлэхэр зэрэзэхэщагъэр, непэ ашІэхэрэр, ягухэлъхэр зыфэдэхэр зэдгъэшІлэхэр арыгъэ. Ащ фэшІ фирмэм иагроном шъхьалэу Пшыдатэкъо Альберт зылудгэкІагъ, гущылэгъу тыфэхъугъ. ТиупчІэхэм джэуапэу къаритыжыгъэхэр мыщ кыкІэлъыкІоу кыхэтэутых.

Мэфэ зыхыблыкІэ лэжыгъэшхор Іуахыжыгъ

— Хыныгъошхом зерифэшъуашъу тыфэхъазырэу тыпэгъокІыгъагъ, цыф кІуачІэкІи, техникэм ыльэныкыокІи зыгорэм тыщыкІлэхэу шытыгъэп, — икъэІотэн кырегъажъэ агроном шъхьалэм. — ІофшІлэхэр зэрэзэхэтщыгъэ рабочэ планыр зэхэдгъэуцуи, коллективым тыщытегушыгъагъ.

Рапсым илұхыжъын апэу тыфежыагъ. Гектар 429-у тилагъэр мэфэ зыгушІкІэ Іутхыжыгъ. Гектар пэпчэ центнер 15 кытхыжыгъ. Ащ кыкІэлъыкІуагъ хъэ гектар 1351-у тилагъэм иугъоижыын. КІыхэ-лыхэ зетымыгъэшІэу, кІэзыгъэнчъэу игъом ари Іутхыжыгъ, гектар тельгътэу центнер 34-рэ кытхыжыгъ, тыхамбархэм хъэ тонн 3900-рэ арытгъэкожыгъ.

Корр.: А лэжъаным коцым икъэІоужыын шыуфемжыкъэз, шъуихызмэтшІлэпІ хыныгъор жъажъэу шыкІоу, хъэм иугъоижынкІи дэхэклаеу пэрыгъхэм ауж шъукынкэу кыхэкІыгъ. Сыда ар зытехъухыгъагъэр, зыгорэкІэ комбайнэхэм шъуашыкІлэхыгъа?

П.А.: Ащ фэдэ уахъти кыхэкІыгъ. Тэ «Джон-Дирхэу» комбайни 3 тІл. Ахэр арых рапсыри хъэри апэ зэрэІутхыжыгъыгъэр. ЕтІанэ кыалэу Лабинскэ «Джон-Дирхэм» афэдэу комбайни 4 кытфИ, тІлофхэр нахэ дгъэпсынклагъэх. Джары коц гектар 1300-у тилагъэр мэфэ зыхыблыкІэ къэтІоужыын зыкІлтэкІыгъэр. Непэ кызынэсыгъэм районым ихъызмэтшІлэпІэхэм лэжыгъэм илұхыжъын джыри амыухыгъэми, тэ мэфитІуКІэ узэкІлэІэбжъэм апэрэхэм ташыщэу хыныгъошхом джары зыкІызэшІотхыгъэр. ЗишІуагъэ кыэкІуагъэр комбайни 7-ри зы хьасэм хэтхэу, чэщым осэпсыр къехынэу кырегъэжъэфэ кымыуцухэу Іоф зэрэшІыгъэр ары.

Лэжыгъэ дэхэклаеу кытхыжыгъ. Коцым гектар тельгътэу центнер 42-м фэдиз кытхыжыгъ, тонн 4750-рэ кытхыжыгъ. А пчъагъэхэм тамыгъэрэзэпэми, ахэр гъэрекІо ІофшІлагъэу тилагъэхэм анахыбэх.

Къохэм арагъэшхыгът Іусхэр зыщагъэхъазырхэрэ цех тегъэпсыхыагъэ тфашыгъ. Комбикормэу ахэм ящыкІлэгъэщыгъэр зэкІэ ащ кыщагъэхъазыры. Ау лэжыгъэ тонн мини 8-у кытхыжыгъыгъэр чІэфэнэу склад тІлэп. Джары лэжыгъэу тыугъоижыгъэр зэкІэ Дондуковскэ элеваторым кыщаухъумэнгоу зыкІарагъэшагъэр. Къыхэзгъэщы сшІоигъу джырэ нэс тимиІэгъэ складым ишІын зэрагъэпсынкІлэрэр, ар бжыхэ нэс аухынэу зэрэщыгъэр.

ІофшІлэхэр зэкІэлъыкІоу зэшІуахых

— Хыпкхэри гум итымынэжъхэу тэгъэкъэбзжых, — кыпедзжы ипсалъэ агроном кІалэм. — Тэ уарзэ дгъэхъазырырэп ыкІи тищыкІагъэп. Комбайнэхэм лэжыгъэр Іуахыжы зэхъум уарзэр кызыхаупкІати, хыпкыым кыхатэкъоужыгъ. Джы ар чыгъэшІу папкІэу чІэтыжъухыжыгъ. А ІофшІлэхэм тетэу тызылажъэрэр илъэс заулэ хъугъэш, гектары лэжыгъэу кытхыжырэм кызырэхигъахорэр тыушэтгыгъ.

Рапсымрэ хъэмрэ зырылыгъэхэ гектар 1780-м шыщэу гектар 1028-м чыгу шъхьашъор диск онтэгъухэмкІэ шызэхэтыупкІэагъ. А ІофшІлэхэр тимеханизаторхэм кызытырагъэуцоу кыхэкІыгъэп. Тыгъуасэ хыорышхоу коцыр зыщыолэщыгъэ хыпкхэм джы чэзыр анэсыгъ.

Агроном шъхьалэм кызыриІуагъэмкІэ, комбайнерхэм мэфитІо зарарагъэгъэпсэфыныш, хыпкхэм адэлэжъэнхэу рагъэжъэщт. «Джон-Дирхэм» афэдэу трактори 4-мэ сменитІоу Іоф ашІэщт. Ахэм апышІэгъэщтхэ диск онтэгъухэри ІэкІыб хэгъэгухэм кыащашыгъэхэм, чыгу шъхьашъор сантиметри 10 икууагъэу кызыгъэушъэбыщтхэм афэдэх. Зы хыпкы

гектари кыамыгъанэу зерифэшъуашъу адэлэжъэщтых, полупарыри кыалэтыщт.

ІофшІлэхэм шыпэрытхэр, ялэжъапкІэ зыфэдизыр, зэрагъашхэхэрэр

— Механизатор дэй тІлэп, — лъегъэкІуатэ икъэІотэн Пшыдатэкъо Альберт. — Хыныгъор арышъ тызэрыгушыгъэрэр, тикомбайнерхэмкІэ кыезгъэжъэн. Апэу зигугъу къэсшІы, зищытхыу сІо сшІоигъор Нэчэрэзые икІлэ пІугъэу, цыф бэрэчэтэу, комбайнер Іэпэласэу, районымкІэ илъэс къэс анахыбэ кызыІо-жыхэрэм, шытхыу тхылъхэри ахыщэ шІухыафтынхэри кызыратыхэрэм ащыщэу Бэгъ Арамбий. Ащ икомбайнэу «Джон-ДирымкІэ» лэжыгъэ тонн минитІум ехъу кыІоужыгъ.

Бэшкэкъо Байзэти Нэчэрэзые шыщ. ТыхъызмэтшІлэпІэ зызэхэщэм апэу кыхэхъагъэхэм ащыщ, опытышхо зиІэ механизатор. Ащ икомбайнэкІэ лэжыгъэ тонн 1500-м ехъу кыІоужыгъ. Ахэм яныб-джэгъоу, яІофшІлэгъоу шэрджэс кІалэу Шэрэмэт Хьасанэ тонн 1700-рэ икомбайнэ чІаригъэщыгъ.

Мы аужырэ кІэлитІум яІофшІлагъэхэм джыри кыахэзгъэхон. Тэ хыныгъор зыгъухым, Гъобэкъуае шыщ фермерэу къутырэу Шевченкэм шылэжъэрэ СІлашъу Мурат кытгъэлъІуи, ащ икоц хъэсэ бэгъогъэ гектари 190-р зигугъу къэсшІыгъэ комбайнеритІум фыІуахыжыгъ. Шэрэмэт Хьасанэ ащ коц тонн 470-рэ, Бэшкэкъо Байзэт тонн 400 кыщалоужыгъ.

ЯлэжъапкІэ иІоф. Сомэ мин 25 — 30 кызымыгъахэрэ тимеханизаторхэм ахэтэп. Мин 30-м ехъу Іузыхыжъхэрэри дэгъу. Шъхьадж Іоф зеришІлэрэм елытыгъ кыІуКІлэжырэри. Хыныгъо лэжъаным ахэм ялэжъапкІэ нахыб.

Лэжыгъэшхом иугъоижыгъо лэжъан механизаторхэр цэ дгъашхэщыгъэх. Гъомылапхэр кызышагъэхъазырыщыгъэр Пэнэжыкыуае шыщ кІалэу Хьабэхъу Юрэ икафэу «Уют» зыфиІорэр ары.

Кыхыащт илъэсым игъэбэжъуи фэлажъэх

— «Жэжыер гъэмафэм гъэхъазыры» зэраІоу, — игухэлъышІухэм ташегъэгъуазэ Альберт, — кыкІлощт илъэсым лэжыгъэ дэгъу кыпхыжыкы пшІоигъомэ, ащ уфэгумэкІынэу зегъэжъэн фаер неп. Армырмэ угужъошт. Джары севооборотым елытыгъэу бжыхъасэхэр зыщытшІлэхэщтхэ кыасэхэр непэ кызыкІыхэтхыхэрэр, полупары кызэкІлтэгъырэу, чылапхъэхэр зыкІлдгъэхъазырыщтхэр.

Ащ кызырэтфІоІагъэмкІэ, мыгъэ бжыхъасэхэр гектар мини 3-мэ ашашІэщт. Ар фирмэм жъокІупІэ чыІоу кыфэгъэзэагъэм ызыныкыо мэхъу. Коцыр зэрытыгъэ хъэсэ заулэу хэрэ, натрыфымрэ тыгъэгъазмрэ зытырахыжышІхэм коцыр ащапхыщт. Мыгъэ коцымрэ хъэмрэ зытелыгъэхэм гъэтхэ лэжыгъэхэр ашагъэбэгъоштых. Ащ фэшІ а хъасэхэр диск онтэгъухэмкІэ зэхаупкІатэх, етІанэ ажъоштых. Джащ фэд, натрыфымрэ тыгъэгъазмрэ Іуахыжъэхэ зыхыкІэ комбайнэхэм ауж кІэкІэу итыштых диск онтэгъухэр, пхълашэхэр зыпышІлэгъэхэ тракторхэу бжыхъасэхэр зыщапхыщт чыІугур зыгъэхъазырыщтхэр.

— Чылэпхэ килограмми тІщфышІгъэп, — еІо агроном шъхьалэм. — ТищыкІлэгъэщт чылэпхэ тонн 750-м ехъу кыдгъэкІи, игъом Іутхыжыгъэу тІл. Ахэр лэжыгъэшхо кызыгыщт коц лэпкышІух. ГъэрекІо чылэпхэ дэгъухэр кытщэфхИ тпхыгъагъэх. Ахэр зыІутэхыжъхэм кыатыгъэ чылапхэр «элитэм» фэдэу макІо. Коц лэпкыгъэу «Таня» зыфиІорэм фэдэу гектари 8 тпхыгъагъэ, гектар пэпчэ центнер 69-рэ, «Алвинэу» тпхыгъагъэм изы гектар центнер 65-рэ, «Лебедым» — центнер 59-рэ кыатыгъ. НэмыкІ коц лэпкышІухэу «Фортунам», «Дельтам» афэдэхэу апэрэ репродукције яІэу тонн 500-м ехъу хьамэм тель. Ар тыукъэбзынышъ, щэнаут зыхэлъ уцхэр хэдгъэкІухыащтых.

ТехникэмкІи хъызмэтшІлэпІэр зэтэгъэпсыхыагъ, зыщыкІлэрэ шыІэп. ЕтІани яІэхэр зэкІл кІэх, ІэкІыб хэгъэгухэм кыащашыгъэ закІэх. «Джон-Дир» зыфиІорэ комбайнэхэу 3, тракторхэу 7, «Беларусь» зыфиІорэ тракторыкІэхэм афэдэхэу 4 агъэфедэх. НэмыкІ мэкъумэщ Іэмэ-псымэхэу зыфэещтхэу ащфэгъэхэри ІэкІыб кыэралхэм кыащашыгъэх.

— Хыныгъошхор игъом, районымкІэ апэрэхэм ташыщэу тыухыгъэ, — еІо агроном шъхьалэм. — КІэуххэри дэххэп. Ау ахэм тагъэрэрэп. Тиамалхэм нахэ гъэхъэгъэшІухэр тшІынхэм тафашІэщт. Арышъ, гъунэпкыаКІэхэр штэгъэнхэм тыфэбэнэщт. Тигъэтхэ лэжыгъэхэри дахэх. Ори плэзгъугъэ, натрыф гектар 707-у тІлэр кыабзэ, изытет укыегъатхэ. Джащ фэд тыгъэгъэзэ гектар 777-у тІлэри. Сое гектар 454-ри бэгъуагъэ.

— Алахыым шъуимурадхэр кыжъудегъэхъух.

— Тхъауегъэпсэу, тІэкІл кыдгъэгъэнэщтгъэп.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

(Кызыкълэыкlorэр
бэдээгүм и 22-м
кыдэклыгээ номерым ит).

Сызэремыжагыэу Хьамедэ нэгүшлоу кыспэгьоклыгь. Силъемакьэ кызэхихыгъэн фай, зыкьиузнккн нэплэгъу кызысфедзым, пклантлэр лэшхьэ пцланэккэ тырилэккыккн, кысылугушлуагь.

— Олахьэ дэгъоу пшлагъэм укызэрэ-клуагъэр, сишъау, — бгъэштальэм кырихыгъэ портсигар фыжъ лыдэу тыгъэр кызытеджэгуклэрэм тутыныр кыдихыгъэ кысылуагь. Машъэ заом кысхьэулэгъэ кьэбар щхэнхэр кьэзылуатэрэм ием фэдэкабзэти, ежми нэмыц генералэу заом шигъэшынагъэ горэм кырытыгъэу сегуцэфагь. Ащ тутыным машлор кингъани, зэригъатхьэрэр кьапшлэу куоу лугъор зылуишагъ, ау кьыдэтлупшыжыгъэ имыфэу ыгъэтлыгурыгоу ригъажы, шлукаерэ пскагъэ. Зызпэужьым, ынэу кьэшлэтыгъэхэм нэпсэу кьачьагъэр лэбжымхэмккэ аклигъэккыккн, сэш нэмыккн горэм дэгущыларэм фэдэу деплэккыгъэ, кыпидзэжыгъ. — А зэо мыгъом тэ кытитишлэнэу зи кыгъэнагъэп... — Етланэ, кылуагъэм рыклэгъожыгъэ плонэу лэутлэ ышн, сэ зыкысфигъэзагъ: — Сишъэо шъхьанэккэ седжэзэ сезэшыгъ. Модрабгъумккэ рекккн, лункыбзэу ефэхыгъэр моу кысы-лэккэгъэхьажь.

Дэгъэ стыгъамэ кызыпыгурэ комбайнэм ыбгъухэмккэ аклэрыгъэпклэгъэхэм фэдэу гъучлыч арыбгъэккыгъэ, хьакурыгъачъэ пшынышъ, узэрыджэгунккэ дэгъухэ шэрэхъ инхэри цыкълухэри зэпэчлынатлэхэу аготыгъэх. Зыхэр алъэгухэм адэхыгъэ тлуаклэхэм адэлъ хьашъо класэхэм, адрэхэр хьурэябзэу кьаглоккырэ цэу алуэхэм гъучл пшъэхъухэу ателъхэм зэрапхыштыгъэх ыккн кьочлэ-начлэхэу комбайнэбгъухэм ялэхэм дэгъэ шлоим шлуцлабзэу зэхидэгъэ фыркъор лужъоу кьатепныкыштыгъ. Хьамедэ кылэпызыгъэу зыфилогъэ лункыбзэм сылэкклофэккэ а зэкклары сынэ кыпэшлофагъэ нахъ, кыкъэуцоу сяплыгъэ уахътэ язгъэхьынэу сыпылгыгъэп.

Дэгъэ заккэу шыт гъучл лункыбзэ мытыр шлуцлэр Хьамедэ фыдэкъыжыкы сызидэкклогъэ комбайнэм ыккылу кысеплыыхы зэхъум, ар лъэгэ дэдэу ыккн пшысэу кьалуатэрэмэ кьахэфэрэ блэгъожъ шъэджащэм ытхыцлэ сьтетым фэдэу кысшыхъуштыгъ. Ащ сэ сызэрэцкыккы дэдэр ыккн сызэрэамалынчър зыдысигъэ-шлэжыгъэу скышъо кыгъэтхытхыгъ. Ау блэгъабзэу сызыккларыт тигъунэгъуллэу зилофшлэн пыызидзэжыгъэм ирэхъатыгъэ псынккэу сигъэгупсэфыжыгъ. Бэшлагъэу сызыккхьопсыштыгъэр джы кызэрэздэхъугъэм игушлуагъэ сызэлъиштагъэу сцэхэр сфызэтеубытэжыштыгъэхэп. Етланэ комбайнерым итесыплэ ащ сызытырегъэ-тлысхэм, губгъышом ситэу, коц бэгъуагъэр етлупшыгъэу лусхыжъэу кызыпэшлэозгъэшлэзэ, дунаир сфэмыхъужъэу гъучл хьурджэншхор моклэ-мыклэ гъэгъэчэрэгъуштыгъэ. Хьамедэ ар ымыдэныр хэгъэккн, зызэрэгъэлэсырэм луйгъэхьып-цыккыштыгъэти, лы ябгъэу, клэлэцыккы-хэр ыгу темыфэу кытпшагъэхъузэ тызыккышагъэшынэштыгъэр кызгурымылоу, ащ фэдэ епллэныр кызырмиылэжыкыгъэр есло сшлоигъоу сыгушъхъэ телыгъ. Ау сытегушлухъэштыгъэп.

— Сенэгъе о слъэгъурэм комбайнер бэлахъэ ухъунккэ, — ежым кысело.

— Сэ сызифаер псынккэу быбырэ самолетым сисынэу ары, — сызыккхьопсырэр сыушъэфырэп.

— Уигъунэгъум фэдэу летчик ухъу зэрэпшлоргъор зэхэсхыгъ. Ари сэнэхьат дэу сфэлэштэп, Осмэни лыгъэ рызэри-мыхъагъэу шытэп, исамолет фэлэзэу ыгъэ-лорышлэзэ, а фашистыжъхэм боу мэшлохо кьахыригъэхыгъ. Ау джы щылэккэ дэгъу тилэнэу кьэтылэжыгъэшъ, зынахъ мамыр щымылэ лэжыгъэ кьэгъэккын-лухыжы-ным пклуачлэ фэбгъэзэным мэхъанэшхо ил. — Хьамедэ джырэ нэс сырилогъу-шлэгъоу щымытыгъэми, анахъ ин горэм клэрытым фэдэу ишыпккэу кызэрэздэгущыларэр сшлогъэшлэгъоныгъ. Ащ кыс-илохэрэм татэ Осмэн кызэрэсэушырэ игъэсепнэхъдэхэр сыгу кьагъэккыштыгъ. Ауштэу исэнэхъат кызыккылытегушыларэр згъэшлагъоштыгъэп, шытхъу кыфыхъэу бэшлагъэу ащ рылажъэу игугъу ашышъ. Тэмэшхъэ клэлэцыккылэхэм тызэдэджэ-

гухэ зыхъуккн, чэзыу-чэзыоу ащ зыфэд-гъадзэ, «Хьамедэ фэдэу сэ колхозым сырикомбайнер анахъ дэгъу» тлоу бэрэ кьыхэккы. Джашыгъум ташыщ пэпчъэу мо тигъунэгъуллым ычлплэ иуцуагъэр, тинахыжъхэм кьалоу зэрэзэхэтхэу, «зэрэлэжъэккэ пэрытым» зэрэрыгушхорэм гъунэ илэп. Ар джы сыгу кьэккыжъэу Хьамедэ сеупчлы:

— Мы уикомбайнэ анахъ дэгъушъ ара зэккэми уатеклозэ коцыбэ кызыккелебгъэ-ложышъугъэр?

Ар кысфеплэккы, лощыпцкыкы. — Анахъ дэгъуми сшлэрэп, адрэхэри мыщ фэдэ кьабзэх, кьэклорэгъэм ахэми

— Адэ тигубгъохэм зэгорэм уарыхъа-гъа? — джыри кызэрэсэупчлыгъэмккэ иапэрэ упчлэ сызыхишгъэгъэ гукъэккыжъ лэбгъум сыкыыхешыжы. Ау а упчлитлур зэрэзэпхыгъэр кызгурылон сымылэгъэ-ккэу, ласэмэгур имашинэшхоккэ Хьыдыжъ кызыккылым тыкызэрэришэккыгъагъэр пчыккэ тхьопскылым фэдэу сшъхъэ кыилгъэ-дэжыгъэу есэлэжы:

— Ары, сыхагъ! — Зэрэгубгъошхоу кьазгъырккэ пфэ-тлыныя, афэгъэхъазырыгъэм чылапхъэр бжыбккэ шыраутыштыгъ. Лэжыгъэу кыкыжыгъэр кьэухъумэгъэным пае ишы-клэгъэ лощлэн псэури цыф лашъэхэр

ХЪУРМЭ Хьусен

лэжыгъабэ клэгъэккын алъэккышт. Арышъ, гъэшлэгъонышхо сэ згъэхъагъэп...

Зэккэми агъэшлагъорэр ежым зыкы-шомыгъэшлэгъоныр кызгурылорэпышъ, джэуапэу естыжыштыр сымышлэу сы-шлуегъан. Ащ гу кылытэгъэн фай, зы-сыушъыфэ зэхъум кысэупчлыгъ:

— Нахъипэм коцыр тигубгъохэм зэрэ-шэлэжыштыгъэр ошлэ?

— Чыгур жажъахэккэ «хьантларкьохэмккэ» аулэшъоушъ, етланэ ащ коцыр халъхэ, — Кьэлэубат зыгес трактор хьашл-кьошлымккэ ышлэу слъэгъугъэмрэ кьалоу зэхэсхыгъэмрэ зэхэтэу сыгулэзэ есэлэ.

— Ары, тэрэз, а «хьантларкьоу» зы-фанлорэ тракторэу «Универсалым» нэ-мыккхэмрэ джы тигубгъохэм арытхэр. Ахэр зыщэмылэхэм ыккн нэужым кы-зежъаккэхэм зэрэмккэ дэдагъэхэм кы-хэккэу, лощлэн псэури цыфхэм лэккэ шызэшлуахыштыгъэх. Плэгъугъэба ха-тэхэр кьазгъырккэ зэратлхэрэр? — зы-кысфегъазэ, кысэупчлы.

— Слъэгъугъэ адэ, сэри синанэ тихатэ дэсэтлыба! — кызылосепхъоты, ар хатэм мэфэ реным шытлэ зыхуккэ сфызэшы-гъэу сыдахъэу, икьазгъырэу кьаигъэккэ кылысхыгъэмккэ кынышхо пыслэгъо-зэ кьазгъырыжэ заулэ зыгостыккыккэ, «дэгъоу укыздлагъ, сишъэожыкы хъупх, адрэ кьэнэжыгъэм зыгорэ хэтшыхъа-жыын», кысфэразэу кызэрэсшлорэр сыгу кьэккыжыгъэу.

Тихатэ итлын синанэ закъоп, ситати уахътэ илэ зэрэхъоу хэлажъэ, сшыпхъуна-хыжъхэри еджаплэм кызыккыжъхэккэ, зэрэшагъэхэм тетэу кьазгъырккэ аштэ-хэшъ, дэхъах. Сэлэгъу зэккэри зэрегу-гъурэр ыккн джауштэу мэфэ заулэрэ кьаз-гъырыжэ зырызэу гуатлыккыгъэ, зэпыра-гъээзгъэ чыгум зэрэхагъэу итеплэ шлуцла-бзэ ышыгъэу кызэрэдэккыжъхэрэр.

Титэмашъхъэхэм цур е шыр зыклэшлэ-гъэ пхъэлэшэмккэ зихатэхэр зыжъохэрэр ахэтхэми, адрэхэми яехэр тэтыем фэдэу, кьазгъырккэ зэратлхэрэр зышыо-шлум сэлэгъугъэп. Хьаджмэт цыккы ары ашккэ джыри зыккымыхъашъухэу зэрэчылэу зэрыгушылэрэр. Ар згъэшлагъо-рэр, изакъоу мэфэ реным зэрэтлэрэр ти-щагу сьдэтэу Нэнаудхэм яхатккэ сыплэ кьэси синэплэгъу кьеубытышъ. Етланэ чэш кызыхъуккэ фэтагын остыгъэу унэм итыр рехы, ар кыпэмычыжъэу чыгум шегъэуцушъ, чэш ренми ихэтэтлэн зэ-пигъэурэп.

арых зэрагъэцаккэштыгъэхэр. Игъо кы-зыхъуккн а лашъэ дэдэхэм щэмэджхэр алыгъэхэу, чэши мафи зэпымыоу кьауп-клэштыгъ, етланэ ужыгъыккэ, бэц зэхаоккэ фышъхъэхэм яутыныжыын цыккыу ини гъэ реным пылгыштыгъ. Цухэр, шыхэр арых лэпылэгъуккэ зышыгугъынхэу шыла-гъэхэр. Нэужым трактор-комбайнхэр, фэшъхъафхэр кызэрэжыагъэхэм губгъо лощлэнхэм язэшлохын бэккэ нахъ кы-гъэпсынклагъ. Шыпккэ, заом кытитыхы-гъэ зэрарышхом кыхэккэу джырккэ ахэр фыкыжъхэрэпышъ, шылэхэм зэрэ-тфэлэккэу лощ ядгъэшлэнэу тыпылъ. Мыр гъучлышъ, — икомбайнэ зэрилыаплэр мыгъуашъ, псэ зыпыт горэм лэ щэфэ плонэу, лэжыгъэгъуоиплэу ар зыклэрытым лэгушъор шьабэу ригъэклугъ, — ишы-клагъэр тэрэзэу зэтебгъэпсыхъаныр, нэ-ужым удэмышъхъахэу плэ хэлпыныр ары. Ашккэ «ыгу хэсымыгъэккыгъэ» сызэрэ-пылым кыккэклэжыкы гъэ реным сигъэ-разэу лощ зэришлэрэ. Ар тлэклэ лэпдэлэл пшыгъэ ныла, ишлуагъэ кыккыжы-штыгъ, кьутагъэу шытызэ, мо шылэхэм афэдэу зэхэулыныхъанышъ, мэккэ-маккэзэ зэбгырытэккыжыштыгъ, — чэунэзым клэ-рылгъ гъучлыжъхэм лэпэ афэшлы.

— Быракъ плыжыкы джыри кыпа-лэгъагъа? — Кэланэ «ятэ зи кызыккы-мыгъахъэу лощ зэришлэрэм пае боу бы-ракъ плыжэ дахэ джыри кьаратыгъэу икомбайнэ шэбыбатэ» зыфилозэпыты-штыгъэр слъэгъурэпышъ сеупчлы.

— Кыпалэгъагъ, хыныгъор зытеккы-хэм кьэклорэгъым джыри нахъ дэгъоу лощ зышлэрэм ратынэу агъэтлылэжы-гъэгъу нахъ.

— Кьэклорэгъми зи кызытемыгъаглоу а быракъыр ора кызэрэатыштыгъ?

— Тигъунэгъур, джы куушъэу сыхэо-гъэзыхъэмэ сшлэрэп. Илэсккэ хъуштыр непэ кьыослон слэккына, ащ Тхъэм фэ-шъхъаф шыгуаэзэп. Тыпсэоу тынэсмэ ары кызылэгъоштыгъ, — илощлэн зэ-ригъэцаккэзэ кысело.

— Арэп, Хьарэхъуквор, сабиймэ уадэ-лоржъоры ухъугъэмэ сшлэрэп, — ошлэ-дэмышлэу кьэлугъэ макъэм сызызрегъэ-плэккылым, ишыжъэу зышъхъэ кышлэозы-гъэу комбайнэм ыккэклэ шытым лущып-цыккэу тес Айтэц цыккы кьэслэгъугъ. Сишъэогъу Руслэанэхдэм яурамккэ кы-рыккылагъэти ары кызэрэлухъагъэм гу зыккылысымытагъэр.

— Мыхэм тинеуш алэ зэрилыштыр о зыщымыгъэгъуш. Джыдэдэм ашъхъэ джэгун нэмыккэ имылгъэу кыпшлэшлы шъхъае, тэ тызпылхъэри ашлогъэшлэ-гъоных, ащ уасэ фэтшлын фае, — Хьа-медэ джэуап ретыжы.

— Ахэм янеуш сэ джыдэдэм сшло-лофэп. Сшъхъэ бьоу кыригъэжыагъэшъ, а узпылыр кьэухи, псынккэлоу шъэ горэ етэгъэгъэхъ, — сыгу ымыштэрэ лы цыккылым ныбашъоккэ шым зыкыригъэ-цохъохи, цыккы дэдэу, шлолур ылыгъэу кьэблэчэмккэ ришъэжыагъ. Ащ дэжым Хьамедэ кьэгузажъуи, комбайнэм ехы-жы фежагъ. Етланэ сэ ыгу кыккыжы-жыгъэн фай, кьыдэплыый кысылуагъ: — Узэрэфаем фэдизрэ шьиджэгу, ау фэсакъ, зыккымыгъэфэх.

Ежыр емыхыжыгъагъэмэ, кылорэмэ сигуапэу сьдэлэу джыри комбайнэм бэрэ сыдытесынэу сыхъазырыгъ. Ау сизакъоу кыкызэрэтенагъэр сигопагъэп ыккн Хьа-медэ шагум зыдэхъажыым, комбайнэри ащ фэдизэу сшломыгъэшлэгъоныхъэу сэри кыккыжыгъыгъ. Амзанэрэ Кэланэрэ садэджэгунэу сыфэежыгъэп ыккн тадэжы кыккэклэжыгъэ...

Кузэрымыхъэм ишъэф

А отэрыр сшъхъэ щызэпэккыкыфэккэ кыккэзэджынэу сыфэмыеу, зыккыудеу сышылгыгъ. Унэм кыкызеккылым дуна-ир нэфынэ дэдагъ, тыгъэнэбзыйхэр нэм кыккэджагохэу, пкышъоным гопагъэр зыхыригъашлэу яфабэ кьыбнэсыштыгъ. Ситатэ кыкызэрелэгъоу кысылугушлуи, кылуагъ:

— Марба, сишъао кьыздэлэнэу жъэу кьэтэджыгъэба! Джы зи етымыгъалоу мыщ ишлын кьэтыухышт, — ылуцлыгъэ пкызужыккылым пхъэмбгъухэр аклэри-гъэуцохэзэ, плэмыеу зыккылэштыгъэр сэш нахы тлэклэ нахъ лъхъэнчагъ ыккн типышлыккэ ит хьаджыгъалгъэм ехыщы-рыгъ.

— Арэу ушэгугъэмэ, тиккэлэ хъупхъэ дэгъоу гъэхъэгъэн фае, — синанэ ыма-ккэ гъэмэфэ пщэрыхъаплэм кылуцкыгъ. Етланэ сэ кысэджагъ: — Кьагло моу, Салбый, угу рыхыхэрэр кьытезгъэуцо-гъахэх.

Лэнэ лъэкъуишъэу синанэ зышъхъа-ры-тыгъэм шэтэ клэфыгъаглэр зэрыз шайклэ-тыри, пишкэ фабэр шэнэбз дахэу зэхэуп-кыгъэу зэрылэ лагъэри, тиунэкъош Шэ-банэ ышыпхъоу Тьауапэс дэсыр мыгъэ кызэккэ, шъомч-дэжыемэ акыгъоу кьушъхъэм кышыккырэ хэшъае хэшлы-кыгъэ кьашыккэ фыжыбзэхэу кьытфи-хыгъагъэхэм ашчышлэу зыклэрылгъ кьал-мыккышай стыр лэгубжъэшхори, пахъэр кызышъхъашихэу плыжыкыбзэу гъэжъэ-гъэ кьояжъэри тетыгъэх. Ахэм сыдигъуи сафэккэшыгъэозпытми, зэккэри сшхы-шъуным силоф тетыгъэл. Ащ фэдиз кы-зытыригъэуцорэр джыри чыерэ сшына-хыжыкырэ сэрырэ тызэдигъэшхэн зы-хъуккэ арышъ, кыкыдэплэы.

— О егъажы, дэгъоу шхэ, сиккэл, Ам-зани мары кьэзгъэушчышт, — кыселашъ, ар еккы.

Амзанэ джыри ишыпккэу чыештыгъ сэ сышхахи гъэмэфэ пщэрыхъаплэм кы-кызеккыжыгъ. Дунаир ащ фэдизэу фэ-бэшхоу пфэмылоштыгъэми, тыгъэр кьэца-ккэ фэдэу кысшыхъугъ. Гъэмафэм зэрэ-фэбэ зпытзи, тыгъэм инэбзый стырхэр мэстэ папцлэм фэдэу пкышъоным кы-хаохэ зыхъуккэ, ситати, синани, нэмыккэ-хэми «Тыгъэр мэцаккэ, уае кьэхъунккэ енэгъагъо», алоу зэхэсэхы ыккн ар кьэ-шыпккэжъэуи кыккэккы. Джыдэдэм зы-кызыригъэпсырэмккн дунаим зыккызэ-блихъунэу семыгуцфэн слэккырэп. Ау ошъогур зэрэкабзэм пае ыккн бжыхъэ мэфэ дахэм ащ фэдэ мэхъуми сшлэрэ-пышъ, седжэнджыш.

Ситатэ сыригъусэу «мор кьэубыт», «мыдрэр кьысэт» ылэзэ, синанэ «хьамбар-ккэ» заджэрэ хьаджыгъалгъэу пчэдыжъ кышгъэжыагъэу зыпылгыгъэм ишлын шэдэжъоужым шлоккыгъэу ыухыгъ. Ащ кьэжэштыгъ плонэу, пышыккылым тигъэ-хыи, адрэ хьаджыгъалгъэм зэрэгутигъэ-гъэуцагъэм тетэу дунаир кызэхигъэ-ушлунккэ, ошхышхо кыригъэжыагъ.

(Джыри кыккэлыккылошт).

Зэкъошныгъэм игъогухэмкIэ

Узыдежъагъэм унэсыгъэми кыызэплъэкIыжъ

Адыгеимрэ Израильрэ язэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм илахышIу хэзышыгъэгъэ Ацумыжъ Налщык Мыекъуапэ къэкIуагъэу тылукагъ. ШыIэныгъэм зэхъоклыныгъэу хилъагъорэмэ къатегушыIэзэ, зэгъэпшэн гъэшIэгъонхэр ышыгъэх. Лъэпкъ Iофыгъомэ уапылныныр лыгъэ шапхъэм ебгъэпшэн фаеу цыфым уахътэ къеклоу ащ елътэ.

— Илээс 20-кIэ узэкIэIэбжъмэ, Адыгеим тыккъэклонэу едгъэжъэгъагъ, — къелуагъ Ацумыжъ Налщык. — ЗыкIи умылгъэгъугъэ чIыгум икъэбар бэрэ кыпфалотагъэми, утемыуцоу угукIэ рэхъат узэрэмыхъуштыр кыдгурыIоштыгъ. Тилгъэпкъ зышыпсэурэ чIыгум апэу сыкызэкIом, дунаим иджэнэт къогъупэ горэм сифагъэу кысышыгъуштыгъ. Егъа-шIэм узыкIэхъопсыгъэр кызыбдэхъукIэ угушорэ къодып, унасыпышIоуи зыолътэгъжы.

— **Налищык, Кфар-Камэ и Адыгэ Хасэ урипациуэ узыштыгъэ лъэхъаныр тцыгъуниэрэп. Тиансамблэхуэ «Ислъамыер», «Налмэсыр», футбол командэу «Зэкъошныгъэр» Израиль ебгъэблагъэх, тикультурэ идэхъагъэ, тиспорт ихэхъоныгъэхэр хэгъэгъум исхэм ябгъэлъэгъуагъэх.**

— ШыIэныгъэр зэрэлъыкIуагъэр хуугъэ-шIагъэхэм ахъолъагъэ. Адыгеир республикэ зыху-гъэм кышыгъэжъагъэу къралыгъо гъэпсыкIэу иIэр хэпшыкIэу пытагъэ. Адыгэ быракъыр дунаим зэрэшыбыбатэрэм изакъоми, республикэм шIушIагъэу кызыдихыгъэр макIэп.

— **Хэгъэгъу зэфэшхъафхэм арыс адыгэхэр зэрэзлъыкIохэрэм узэригъэгъунысэрэр кыталога.**

— Зэлъэпкъэгъухуэ зэлъыкIохэрэм сэри сашыц. Тикъуаджэу Кфар-Камэ дэс тхаклоу Хъатикъое Рэджэб Адыгеим ишIэныгъэлэжъхэм адэлажъэ. Ащ ытхыгъэхэр гуманитар ушэтынхэм апыл Адыгэ республикэ институтым кыфигъэхъыгъэх. Шъхьэлэхъо Абу, Тхьаркхъо Юныс, нэмыкIхэм салукIагъ, Рэджэб итхыгъэхэр алэкIэгъэхъагъэх.

— **Шъхьэлэхъо Абу бэшIагъа зыпшIэрэр?**

— Адыгэ лъэпкъым ушыщэу

Шъхьэлэхъо Абу умышIэу узэрэпсэуштыр кызыгурыIорэп. Сыд фэдизэ ащ салукIагъэми, адыгабзэкIэ дахуэ, IупкIэу кызырэгущылэрэр сымыгъэшIэгъон слэгъэ-кIырэп. Адыгабзэр зэзыгъашIэ зышIоигъохэр Шъхьэлэхъо Абу ыдэжъ зыкIохэкIэ, зэхъахэр кърэбарыр гум «къепкIы». Цыфым ыпашхъэ бэрэ ушысыгъэми, кыпфалотагъэр псынкIэу пшыгъушэжъэу кыхъэкIы. Шъхьэлэхъо Абу узедэлукIэ, тхылъышхо уджыгъэм фэогъадэ.

ДАХ-м изэфэсхэр

— **Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэсхэм бэрэ уахълажъэ. Лъэпкъ зэхъахъэхэм акъылэгъу шъуащызэфэсхъуба?**

— Израиль ис адыгэмэ сырылIыкIоу Налщык, Краснодар, Стамбул, Мыекъуапэ ащыкIогъэ зэфэсхуэ Дунэе Адыгэ Хасэм зэхъахъэхэм сахэлэжъагъ. Лъэпкъ шIэжъым, адыгабзэм изэгъэшIэн, нэмыкIхэм афэгъэхъыгъэ унашъохуэ зэфэсхэм ащаштагъэхэр шыIэныгъэм щытэгъэцакIэх. ТиныбжыкIэхэр нахыбэрэ зэхъахъэхуэ зэрэфэжъагъэхэри тилофшIагъэмэ ахэтэлъытэ.

— **УикIалэу Айбек Адыгеим къэкIожъыгъ, Мыекъуапэ унагъо щышIагъэу щэпсэу. Апэу Мыекъуапэ укызыкIом уахътэр хэкъум зэрэщыбгъэкIогъагъэмрэ джырэ лъэхъанымрэ зогъапышхэ?**

— СикIалэ иунэ сисэу сынысэ сыдэгущыIэ. ГушIуагъоу ащ непэ хэгъуатэрэр зыпэсшIын щыIэп. Апэу хэкъум сыкызэкIом хъакIэщым сыкышыуцугъагъ, ау сыныбджэгъумэ бэрэ сырагъэ-сыгъэп. Хъунэ Аслъан футбол командэу «Зэкъошныгъэм» хэтэу Израиль кызыкIом бысымэу сырылагъ. Мыекъуапэ дэт хъакIэщым сышыпсэуныр Хъунэ Аслъан кырымгыгъэкIом иунэ сырыгъэблагъы, унагъом сышыщым фэдэу дахуэ кысыпэгъокIыгъагъ.

Зэлъэпкъэгъухэр зэрэзлъыкIохэрэм шIуагъэу кытфихыер нэмыкI лъэпкъхэм агъэшIагъэ. Адыгэ шэн-хабзэхэр зэрэпыгъэхэр тизэдэпсэукIэ къеушыхъаты.

ЗэIукIэгъухэр

— **Налищык, сэ узэрэсшIэрэмкIэ, республикэм укызыкIокIэ цIыф макIэп узыIукIэрэр. Козэт узэрэщыIагъэр Тэхъутэмыкъое районым кышыцаIуагъ.**

— Хъатикъое Рэджэб илэIу згъэцэкIэнэу Козэт сыкIогъагъ. Тхаклоу Мэхъош Руслъан салукIагъ, Рэджэб итхыгъэхэр естыгъэх. Хэгъэгъу зэфэшхъафхэм тилъэпкъэгъухэр арысхэм, зэгъусэхуэ адыгэм итарихъ фэлэжъэнхэ альэкIы, упчIэжъэгъу зэфэхъух.

— **Хэта джыри узыIукIэщытыр?**

— Шъхьэлэхъо Абу, МэщфэшIу Нэджэт, Хъуажэ Мэджыд, фэшхъафхэм салукIагъ. Джармэкъо Юсыф спортым кытегушыIэштэу кысыIуагъ. Адыгэ телевидением ижурналистхэри зэгъэлэжъуштых.

Доктор хъугъэ

— **ШIэныгъэлэжъэу Хъунэ Яхъер Мыекъуапэ кызыкIом тарихъым зэрэпылтыр гъэшIэгъонэу кысфилотэгъагъ.**

— Ащ исэлам фабэ Адыгеим ишIэныгъэлэжъэм ясхыжыгъ. Пэнэшъу Аскэр, КIыргъ Асхъад, нэмыкIхэри ныбджэгъу кыфэ-

хуугъэх, тарихъым изэгъэшIэнкIэ зэупчIыжъых. Хъунэ Яхъем бэмышIэу тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор щытхъуцIэр Израиль кышыцауагъыгъ. Яхъем адыгабзэр дэгъоу ешIэ, Мыекъуапэ къаIомэ икъэбархэм нахышIоу шъуащыгъэгъозэн.

— **Кфар-Камэ дунаим цIэрыIо щыхъуштыгъэу огугъа?**

— Къуаджэм ыцIэ зыгъэIурэр цIыфэу щапIугъэхэр арых. ШIэныгъэлэжъхэр, тхаклохэр, баскетболистхэр, футболистхэр Кфар-Камэ кыдэкIыгъэх. Зэлъэпкъэгъухэр зэрэзлъыкIохэрэм ишIуагъэкIэ ащ фэдэ гъэхъагъэхэр тилэх. Цыфыр гухэлъ шъхьалэу иIэм нэсыгъэми, дунэе щытхъур фалом, сыдигъуи кызыплъэкIыжъын фае зыщапIугъэр зэригъэлъапIэрэр тигъэшIэным пае. Тикъуаджэ щышхэм тарэгущо шъхъэщытхъужыным димыхыыхуэу зэрэпсэухэрэм пае.

— **Укызыщыхъугъэ къуаджэм неущ укIощта?**

— Ары. Репатриантым и Мафэ фэгъэхъыгъэ зэхъахъэм сахэлэжъэ сшIоигъуагъ, ау НэкIмазэр кърэсыгъ. Бжыхъэм Мыекъуапэ сыккъэкIожъышт.

— **Гъогумаф, угухэлъышIухэр кыбдэхъунхуэ пфэсIо.**

— Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итхэр (щысхэр): **Хъуажэ Мэджыд, Тхьаркхъо Юныс, Шъхьэлэхъо Абу.** Щытхэр: **Хъунэ Аслъан, Ацумыжъ Налщык, МэщфэшIу Нэджэт.**

Зэхъыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кърэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэм ипшъэрылхэр зыгъэцакIэрэр иапэрэ гуадзэу АУЛБЭ Руслъан

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшъэдэкIыжъ зыхырэ секретары ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ зыхырэ секретары НЭПШЭКЪУЙ Заур

Редакциер зылэшIыр:
385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зыхырэ секретары: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIанI, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Зышыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4306
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1863

Хэутыным узыкIэIтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэIтхэгъэх уахътэр
Сыхъатыр 18.00

КIыкI София.

Апэрэ оперэм хэлажъэ

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илээс фэгъэхъыгъэу къралыгъо ансамблэу «Ислъамыем» оперэу щагъэуцурэм КIыкI София хэлажъэ. Роль шъхьалэмэ ащыц кызырришIыщтым даклоу, юбилей концертхэм музыкальнэ произведениехэр къащыIощтых.

Мыекъуапэ дэт музыкальнэ училищым Iуж къралыгъо консерваториеу Римский-Корсаковым ыцIэ зыхыерэр, театральнэ искусствэмкIэ къралыгъо академие Санкт-Петербург кышIуухыгъэх. Джырэ уахътэ консерваторием чIэхъагъэу академическэ орэдкIэIоным Санкт-Пе-

тербург зыщыфегъасэ.

Хэкъум къэзыгъэзэжыгъэмэ я Мафэ фэгъэхъыгъэ пчыхъэхъахъэу Мыекъуапэ щыкIощтым КIыкI София зыфегъэхъазыры.

— Сигупсэу Адыгэ Республи-

кэм сыкызыкIокIэ, концертхэм, мэфэкI зэхъахъэм сахэлэжъэзэ, нэIуасэу сIэмэ къахъэу, — еIо КIыкI София. — IэкIыб хэгъэгъумэ къарыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэм кысфалотэрэ кърэбархэм Санкт-Петербург дэс адыгэхэр сигуапэу ащызгъэгъозэщтых.

АР-м культурэмкIэ иминистрэу ЧэмышIо Гъазыирэ композитор цIэрыIоу Нэхэе Аслъанрэ ягушысэхэр адигошыхъэзэ, КIыкI София оперэу «БзыкIэо заом» ироль шъхьалэмэ ащыц кышIынэу зэрэфэжъагъэр IофшIэгъэ инкIэ зыфелъытэгъжы.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.